Kohtulahendite kogumik

KOHTUJURISTI ETTEPANEK
JEAN RICHARD DE LA TOUR
esitatud 9. detsembril 2020[1]

Kohtuasi C-414/20 PPU

MM
Kriminaalmenetlus,
milles osaleb
Spetsializirana prokuratura

(eelotsusetaotlus, mille on esitanud Spetsializiran nakazatelen sad (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria))

Eelotsusetaotlus – Eelotsuse kiirmenetlus – Õigusalane koostöö kriminaalasjades – Euroopa vahistamismäärus – Raamotsus 2002/584/JSK – Artikli 6 lõige 1 ja artikli 8 lõike 1 punkt c – Liikmesriikidevaheline üleandmiskord – Riigisisese kahtlustatavaks tunnistamise otsuse alusel tehtud Euroopa vahistamismäärus – Mõiste „vahistamismäärus või mis tahes muu sama mõjuga täidetav kohtuotsus“ – Euroopa Liidu põhiõiguste harta – Artikkel 47 – Tõhus kohtulik kaitse

I. Sissejuhatus

1. Käesolev eelotsusetaotlus puudutab nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta[2], mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK[3], artikli 6 lõike 1 ja artikli 8 lõike 1 punkti c ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikli 47 tõlgendamist.

2. See taotlus esitati kriminaalmenetluses, kus MMi suhtes vahistuse põhjendatuse kontrollimise taotluses seati kahtluse alla tema suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse kehtivus.

3. Sisuliselt puudutavad Spetsializiran nakazatelen sadi (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria) esitatud küsimused Euroopa vahistamismääruse õiguslikuks aluseks oleva riigisisese vahistamismääruse mõistet ning seda, milline ja kui ulatuslik tõhus kohtulik kaitse tuleb isikule, kelle suhtes on tehtud Euroopa vahistamismäärus, tagada vahistamismääruse teinud liikmesriigis pärast seda, kui see isik on üle antud.

1 Algkeel: prantsuse.

2 EÜT 2002, L 190, lk 1; ELT eriväljaanne 19/06, lk 34.

3 ELT 2009, L 81, lk 24; edaspidi „raamotsus 2002/584“.

II. Õiguslik raamistik

A. Raamotsus 2002/584

4. Raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Euroopa vahistamismäärus on liikmesriigi väljaantud kohtuotsus, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmise või vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

[…]

3. Käesolev raamotsus ei ole mõjuta kohustust austada põhiõigusi ja õiguse üldpõhimõtteid, mis on kirja pandud Euroopa Liidu lepingu artiklis 6.“

5. Raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõigetes 1 ja 3 on sätestatud:

„1. Vahistamismääruse teinud õigusasutus on vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust selle riigi õiguse alusel.

[…]

3. Iga liikmesriik teatab nõukogu peasekretariaadile, milline on tema õiguse alusel pädev õigusasutus.“

6. Selle raamotsuse artikli 8 „Euroopa vahistamismääruse sisu ja vorm“ lõike 1 punktis c on sätestatud:

„Euroopa vahistamismäärus sisaldab järgmist teavet, mis on esitatud vastavalt lisas toodud vormile:

[…]

c) tõendid täidetava kohtuotsuse, vahistamismääruse või mis tahes muu sama mõjuga täidetava kohtuotsuse kohta, mis kuulub artiklite 1 ja 2 rakendusalasse.“

7. Kõnealuse raamotsuse lisas on toodud vastav vorm, mille vahistamismääruse tegev õigusasutus peab täitma, märkides ära seal konkreetselt nõutud andmed[4]. Selle vormi punkti b alapunktis 1 tuleb märkida otsus, millel vahistamismäärus põhineb ehk „[v]ahistamismäärus või sama toimega kohtuotsus“.

B. Bulgaaria õigus

8. Raamotsus 2002/584 on Bulgaaria õigusesse üle võetud väljaandmist ja Euroopa vahistamismäärust käsitleva seadusega (zakon za ekstraditsiata i evropeiskata zapoved za arest, edaspidi „ZEEZA“)[5], mille artiklis 37 on Euroopa vahistamismääruse tegemist puudutavad sätted sõnastatud peaaegu samamoodi nagu selle raamotsuse artiklis 8.

4 Vt eelkõige 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 49 ja seal viidatud kohtupraktika).

5 *DV* nr 46, 3.6.2005.

9. ZEEZA artikli 56 lõike 1 punkti 1 kohaselt on kohtueelses menetluses kahtlustatava või süüdistatava suhtes Euroopa vahistamismääruse tegemise pädevus prokuröril. Bulgaaria õigusnormide kohaselt ei ole kohtule selles kriminaalmenetluse etapis ette nähtud võimalust Euroopa vahistamismääruse tegemise menetluses osaleda ei enne ega pärast selle tegemist[6]. Eelkõige näib, et neis õigusaktides ei ole antud võimalust vaidlustada kohtus otsust, millega prokurör otsustab Euroopa vahistamismääruse teha. Kriminaalmenetluse seadustiku (nakazatelno protsesualen kodeks, edaspidi „NPK“) artikli 200 ja ZEEZA artikli 66 koosmõjust tuleneb, et Euroopa vahistamismääruse peale saab kaebuse esitada üksnes kõrgemalseisvale prokuratuuriorganile.

10. *Uurimisasutusse toimetamise määrust*, mille eesmärk on toimetada politsei uurimisasutusse isik, keda kahtlustatakse süüteo toime panemises, reguleerib NPK artikkel 71. Uurimisasutusse toimetamise määrust kohtus vaidlustada ei saa. Selle peale saab kaebuse esitada üksnes prokurörile.

11. Isiku, keda kahtlustatakse süüteo toime panemises, *kahtlustatavaks tunnistamist* reguleerib NPK artikkel 219.

12. NPK artikli 219 lõikes 1 on sätestatud, et „[k]ui konkreetse isiku süü kohta on piisavalt tõendeid […], esitab uurimisasutus prokurörile aruande ning tunnistab isiku kahtlustatavaks, tehes sellekohase määruse“. Tegemist on määrusega, mille teeb uurimisasutus prokuröri järelevalve all. Selle määruse eesmärk on teha isikule, keda kahtlustatakse süüteo toime panemises, teatavaks, et ta on tunnistatud kahtlustatavaks ning anda talle võimalus end kaitsta (NPK artikli 219 lõiked 4–8 ja artikkel 221)[7]. Nimetatud määruse alusel ei võeta isikut vahi alla. Selleks on võimalik teha teist liiki otsuseid: otsus toimetada isik pädeva kohtu ette vastavalt NPK artikli 64 lõikele 2 ning politsei uurimisasutusse toimetamise määrus vastavalt NPK artiklile 71.

13. Uurimisasutuse kahtlustatavaks tunnistamise määrust kohtus vaidlustada ei saa. Selle peale saab kaebuse esitada üksnes prokurörile. NPK artiklis 200 on sätestatud, et „[u]urimisasutuse määruse peale võib esitada kaebuse prokurörile. Prokuröri otsustele, mida kohtus vaidlustada ei saa, saab esitada kaebuse kõrgemalseisvale prokuratuuriorganile, kelle otsus on lõplik.“

14. Kahtlustatava või süüdistatava suhtes *tõkendina vahistamise kohaldamist* kohtueelses menetluses reguleerib NPK artikkel 64.

15. NPK artikli 64 lõikes 1 on sätestatud, et „[k]ohtueelse menetluse ajal otsustab tõkendina vahistamise kohaldamise prokuröri taotlusel pädev esimese astme kohus“.

16. Sellise taotluse esitamisel peab prokurör hindama, kas selleks, et taotleda kohtult kahtlustatava suhtes pärast tema kahtlustatavaks tunnistamist kohtueelses menetluses vahistamise kui kõige rangema tõkendi kohaldamist, on täidetud NPK artikli 63 lõikes 1 sätestatud tingimused[8].

17. NPK artikli 64 lõike 2 kohaselt võib prokurör teha otsuse pidada kahtlustatav kuni 72 tunniks kinni, et osutuks võimalikuks selle isiku ilmumine kohtusse, kellel on vastava aluse esinemise korral isiku suhtes tõkendina vahistamise kohaldamise pädevus.

6 Kohtumenetluses on seevastu kohus selleks pädevaks „vahistamismäärust tegevaks õigusasutuseks“, kes saab ainsana Euroopa vahistamismääruse teha. Süüdimõistmisele järgnevas menetlusetapis, kui kohtuotsus on tehtud ja täitmisele kuuluv karistus mõistetud, on jällegi prokuratuur selleks „vahistamismäärust tegevaks õigusasutuseks“, kes saab Euroopa vahistamismääruse teha.

7 Kahtlustatavaks tunnistamise määrus peab sisaldama kokkuvõtet põhilistest tegudest, mida isikule, keda süüteo toime panemises kahtlustatakse, ette heidetakse, ning nende tegude õiguslikku kvalifikatsiooni.

8 Vastavalt NPK artikli 63 lõike 1 sõnastusele kohaldatakse tõkendina vahistamist, kui on piisav alus kahtlustada, et kahtlustatav on toime pannud vangistuse või muu raskema karistusega karistatava süüteo ning toimikus kajastatud asjaoludest nähtub reaalne oht, et kahtlustatav põgeneb või paneb toime süüteo.

18. NPK artikli 64 lõikes 3 on sätestatud, et „kohus vaatab […] asja läbi viivitamatult kahtlustatava osavõtul“ [9].

19. NPK artikli 64 lõike 4 kohaselt on kohtu pädevuses tõkendina vahistamise kohaldamise taotlus läbi vaadata ning hinnata, kas kahtlustatava suhtes tuleb kohaldada seda tõkendit, mõnda leebemat tõkendit või üldse keelduda kahtlustatava suhtes tõkendi kohaldamisest.

20. NPK artikkel 270 „Tõkendi ja muude kohtulike järelevalvemeetmete kohaldamise otsustamine kohtumenetluses“ on sõnastatud järgmiselt:

„1. Kohtumenetluses võib igal ajal taotleda tõkendi muutmist. Asjaolude muutumisel võib pädevale kohtule esitada uue tõkendit puudutava taotluse.

2. Kohus lahendab taotluse avalikul kohtuistungil määrusega.

[…]

4. Lõigetes 2 ja 3 nimetatud määruse peale saab edasi kaevata. […]“.

III. Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimused

21. Bulgaarias alustati 41 kahtlustatava suhtes kriminaalmenetlust seoses nende osalemisega uimastitega kauplemisega tegelevas kuritegelikus ühenduses. Neist 16 isikut, sealhulgas MM, põgenesid.

22. 8. augusti 2019. aasta määrusega, mis kujutas endast NPK artikli 71 kohaselt tehtud uurimisasutusse toimetamise määrust [10], kuulutas uurimisasutus MMi tagaotsitavaks, et toimetada ta politseiasutusse. See määrus andis õigusliku aluse MMi kinnipidamiseks liikmesriigi territooriumil.

23. Uurimisasutusse toimetamise määruse teeb prokurör või uurimist läbi viiv politseiasutus, mis on prokuröri järelevalve all. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et Bulgaaria õigusaktide kohaselt ei ole nõutav, et prokurör või kohus kas enne või tagantjärele kõnealuse määruse tegemiseks või täitmisele pööramiseks loa annaks. Seega võib sellise määruse tegemise otsustada üksnes uurimist läbi viiv politseiasutus, kui tagaotsitav isik keeldub nimetatud asutusse ilmumast.

24. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et põhikohtuasjas tegi uurimisasutusse toimetamise määruse politseiasutuse (siseministeeriumi (Ministerstvo na vatreshnite raboti) alla kuuluva organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse peadirektoraadi (Glavna direktsiya „Borba s organiziranata prestapnost“)) uurija ning et seda määrust ei pööratud tegelikult kunagi täitmisele.

25. Uurimisasutusse toimetamise määruse eelkirjeldatud tunnuseid silmas pidades kahtleb eelotsusetaotluse esitanud kohus selles, kas selline riigisisene otsus saab olla käsitatav „vahistamismäärusena“ raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses. Selle kahtluse põhjuseks on see, et uurimisasutusse toimetamise määruse teeb politseiuurija ainuisikuliselt, ilma et prokurör või kohus (enne või tagantjärele) sellesse kaasatud oleks, ning see, et selle alusel võib isikut kinni pidada üksnes ajaks, mis on vajalik tema toimetamiseks asjaomase politseiuurija juurde.

9 Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab seejuures, et kriminaalmenetluse selles etapis on kahtlustava suhtes tõkendina vahistamise kohaldamise otsus võimalik teha vaid selle isiku juuresolekul.

10 Vastuses Euroopa Kohtu esitatud selgitusnõudele märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et see määrus on liikmesriigi õiguses käsitatav isiku vahistamismäärusena. Edaspidi nimetab ta seda „uurimisasutusse toimetamise määruseks“.

26. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et lisaks uurimisasutusse toimetamise määrusena käsitatavale 8. augusti 2019. aasta määrusele tunnistas uurimisasutus prokuröri loal 9. augusti 2019. aasta määrusega [11] MMi kahtlustatavaks kuulumises uimastitega kauplemisega tegelevasse organiseeritud kuritegelikku ühendusse. Kuna MM oli põgenenud, tehti see määrus – mis ei andnud eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul õiguslikku alust MMi vahistamiseks – teatavaks üksnes talle määratud kaitsjale. Nimetatud kohus täpsustab, et sellise kahtlustatavaks tunnistamise määruse – mida tuleb käsitada prokuröri määrusena – õiguslikuks tähenduseks on üksnes see, et isikut teavitatakse sellest, milles teda kahtlustatakse ning tal võimaldatakse end selgitusi andes või tõendeid esitades kaitsta.

27. Prokurör tegi 16. jaanuaril 2020 MMi suhtes Euroopa vahistamismääruse. Rubriigi „Otsus, millel vahistamismäärus põhineb“ punktis 1 „Vahistamismäärus või sama toimega kohtuotsus“ on esitatud ainult uurimisasutuse poolt tehtud 9. augusti 2019. aasta kahtlustatavaks tunnistamise määrus, millega MM tunnistati kahtlustatavaks. MMi ei õnnestunud aga leida ning seetõttu ei olnud teda võimalik kinni pidada.

28. Kohtuasi jõudis eelotsusetaotluse esitanud kohtusse sisuliseks läbivaatamiseks 25. märtsil 2020. 16. aprillil 2020 esitas prokurör taotluse põgenenud isikute, sealhulgas MMi suhtes tõkendina vahistamise kohaldamiseks. Avalikul kohtuistungil, mis toimus 24. aprillil 2020, jättis eelotsusetaotluse esitanud kohus selle taotluse läbi vaatamata, kuna liikmesriigi õiguse kohaselt ei olnud võimalik kahtlustatava või süüdistatava suhtes vahistamise kohaldamist ilma tema kohalolekuta otsustada. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu keeldumist taotluse läbi vaatamisest prokurör ei vaidlustanud.

29. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et MMi olukord erineb mitme teise põgenenud kahtlustatava omast. Nimelt ei olnud MMi suhtes tehtud ühtki muud riigisisest vahistamismäärust peale 8. augusti 2019. aasta uurimisasutusse toimetamise määruse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab seejuures, et NPK artikli 64 lõike 2 alusel ei olnud MMi suhtes ühtki määrust tehtud [12].

30. Euroopa vahistamismääruse täitmise raames peeti MM 5. juulil 2020 Hispaanias kinni. 28. juulil 2020 anti MM üle Bulgaaria õigusasutustele. Samal päeval esitas prokurör taotluse kohaldada MMi suhtes tõkendina vahistamist. Selle taotluse alusel tegi eelotsusetaotluse esitanud kohus samal päeval otsuse, millega kohustas MMi ilmuma kohtuistungile.

31. Pärast 29. juulil 2020 toimunud kohtuistungit, millest MM isiklikult osa võttis ja kus ta ära kuulati, otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus kohaldada tema suhtes tõkendina vahistamist.

32. Eelotsusetaotlusest nähtub, et selle tõkendi kohaldamisel leidis eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtu praktikale [13] viidates, et asjaomase Euroopa vahistamismääruse oli teinud selleks mittepädev asutus ehk ainult prokurör, kaasamata kohut.

11 Edaspidi „9. augusti 2019. aasta kahtlustatavaks tunnistamise määrus“.

12 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu täpsustustest nähtub samuti, et uimastitega kauplemisega tegelevatesse organiseeritud kuritegelikesse ühendustesse kuulumises kahtlustatavate isikute otsimise ja kinni pidamise praktika ei ole olnud ühetaoline. See kohus märgib nimelt, et kokku on tehtud 18 Euroopa vahistamismäärust. Neist osa puhul on riigisisese vahistamismäärusena märgitud kahtlustatavaks tunnistamise määrus, teistes NPK artikli 64 lõike 2 alusel tehtud määrus (kinnipidamine kuni 72 tunniks), kusjuures eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab, et tegemist on Bulgaarias tüüpilise alusega Euroopa vahistamismääruse tegemiseks kohtueelse menetluse etapis; teatud juhtudel on märgitud NPK artikli 71 alusel tehtud määrus (uurimisasutusse toimetamise määrus) ning teatud juhtudel need kaks või kolm riigisisest otsust koos.

13 Seejuures viitab eelotsusetaotluse esitanud kohus 27. mai 2019. aasta kohtuotsusele OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456); 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsusele Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, edaspidi „kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör)“, EU:C:2019:1077) ning 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsusele Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (C-625/19 PPU, edaspidi „kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur)“, EU:C:2019:1078).

33. Samuti leidis eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Euroopa vahistamismäärus tehti ilma, et seal oleks ära näidatud, et on olemas kehtiv otsus isiku vahistamiseks, kuna seal mainiti üksnes 9. augusti 2019. aasta kahtlustatavaks tunnistamise määrust, mis ei andnud alust MMi vahistamiseks.

34. Neid asjaolusid silmas pidades jõudis eelotsusetaotluse esitanud kohus järeldusele, et asjaomane Euroopa vahistamismäärus oli õigusvastane.

35. See kohus kahtleb aga selles, kas ta saab menetluse selles etapis Euroopa vahistamismääruse õigusvastasuse tuvastada, kuna ühelt poolt on selle tegemise ja täitmise menetlus lõppenud ning teiselt poolt kontrolliks ta seda tehes kaudselt prokuröri otsust. Selline kontroll on aga Bulgaaria õiguses keelatud.

36. Samuti leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et see kontroll tähendaks ka Euroopa vahistamismääruse täitmise ja MMi Bulgaaria õigusasutustele üleandmise kohta tehtud Hispaania õigusasutuse otsuse õiguspärasuse hindamist. Lisaks sellele väljendab eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtlusi küsimuses, kas ja mil määral võiks see Euroopa vahistamismääruse puudus – kui see kehtivalt tuvastamist leiaks – mõjutada MMi suhtes tõkendina vahistamise kohaldamise võimalikkust.

37. Kuna ta pidi seisma Euroopa vahistamismääruse ulatuse ja õigusvastasuse hindamise probleemidega silmitsi edaspidises, MMi suhtes tõkendina vahistamise kohaldamist puudutavas menetluses, pidas eelotsusetaotluse esitanud kohus eelotsusetaotluse esitamist vajalikuks juba selles menetlusetapis. Kuna esimese astme kohtul eelotsusetaotluse esitamise kohustust ei ole, jättis eelotsusetaotluse esitanud kohus esimese astme kohtuna selle esitamise teise astme kohtule.

38. 5. augustil 2020 kaebas MM tema vahistamiseks tehtud määruse edasi, tuginedes Euroopa Kohtu praktikale viidates eelkõige Euroopa vahistamismääruse õigusvastasusele, ning palus teise astme kohtul esitada Euroopa Kohtule eelotsusetaotlus.

39. Teise astme kohus jättis 14. augustil 2020 MMi vahistamiseks tehtud määruse muutmata, käsitlemata Euroopa vahistamismääruse võimalikke puudusi ning jättes rahuldamata kaitse taotluse Euroopa Kohtule eelotsusetaotluse esitamiseks.

40. MM esitas 27. augustil 2020 eelotsusetaotluse esitanud kohtule NPK artikli 270 alusel uue taotluse kontrollida tema suhtes tõkendina vahistamise kohaldamise õiguspärasust[14].

41. Avalikul kohtuistungil, mis toimus 3. septembril 2020, tugines MM eelkõige Euroopa vahistamismääruse õigusvastasusele, märkides, et Hispaania õiguskaitseasutus seda hindama ei asunud, kuna MM nõustus enda üleandmisega Bulgaaria asutustele. MM leidis, et tal on õigus Euroopa vahistamismääruse õigusvastasusele tugineda eelotsusetaotluse esitanud kohtus ning väitis, et selle vahistamismääruse õigusvastasuse tõttu ei ole tema vahistamine õiguspärane. Seetõttu taotles MM enda vahi alt vabastamist. Prokurör seevastu leidis, et Euroopa vahistamismäärus oli Bulgaaria õiguse kohaselt igati õiguspärane.

42. Kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et Bulgaaria õiguse kohaselt on Euroopa vahistamismäärus tõesti õiguspärane, esinevad tema hinnangul siiski tõsised põhjused, et pidada seda õigusvastaseks liidu õiguse kohaselt. See kohus märgib, et tal on tõsiseid raskusi küsimuses, kuidas mõjutab selline õigusvastasus vahistust, mis iseenesest näib talle täiesti õiguspärane.

14 Eelotsusetaotluse esitanud kohus teavitas oma 1. detsembri 2020. aasta kirjas Euroopa Kohut, et MMi suhtes kohaldatud vahistustõkendit muudeti tema haiguse tõttu. MM on nüüd koduarestis, mis tähendab keeldu elukohast lahkuda ja elektroonilise valve meetmete kasutamist.

43. Neil asjaoludel otsustas Spetsializiran nakazatelen sad (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria) menetluse peatada ning esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõikega 1 on kooskõlas liikmesriigi seadus, mille kohaselt teeb Euroopa vahistamismääruse ja selle tegemise aluseks oleva riigisisese otsuse üksnes prokurör, ilma et kohus oleks nende tegemisse kaasatud või et ta teostaks nende eel- või järelkontrolli?

2. Kas raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktiga c on kooskõlas Euroopa vahistamismäärus, mille aluseks on tagaotsitava suhtes tehtud kahtlustatavaks tunnistamise määrus, mis ei puuduta isiku vahistamist?

3. Eitava vastuse korral: kas juhul, kui – vaatamata sellele, et kohus ei osalenud Euroopa vahistamismääruse tegemisel ega selle õiguspärasuse kontrollimisel ning et vahistamismäärus on tehtud riigisisese otsuse alusel, mis ei näe ette tagaotsitava vahistamist – Euroopa vahistamismäärus on täidetud ja tagaotsitav üle antud, tuleb tagaotsitavale tagada õigus tõhusale õiguskaitsevahendile samas kriminaalmenetluses, kus see Euroopa vahistamismäärus tehti? Kas õigus tõhusale õiguskaitsevahendile tähendab seda, et tagaotsitav tuleks asetada olukorda, kus ta oleks olnud, kui rikkumist ei oleks toimunud?“

44. Euroopa Kohus nõustus lahendama eelotsusetaotluse kiirmenetluses.

IV. Analüüs

45. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu küsimused on minu meelest võimalik jagada kolmeks osaks. Esimene osa puudutab MMi suhtes tehtud Euroopa vahistamismääruse kehtivust. Teine osa käsitleb küsimust, kas eelotsusetaotluse esitanud kohus saab selle vahistamismääruse kehtivust kontrollida MMi suhtes vahistuse jätkamist puudutava taotluse läbi vaatamisel, kui selle kohtu sõnul ei ole liikmesriigi menetlusõiguses ette nähtud, et kõnealust prokuröri tehtud vahistamismäärust saaks kohtus vaidlustada, vaid selle peale saab esitada kaebuse üksnes kõrgemalseisvale prokuratuuriorganile. Kolmas osa puudutab viimaks seda, millised tagajärjed võivad asjaomase Euroopa vahistamismääruse kehtetuse tuvastamisel olla MMi vahistamise seisukohast.

46. Enne nende käesoleva eelotsusetaotluse kolme osa käsitlemist teen paar sissejuhatavat märkust täpsustamaks, et eelotsusetaotlus ei puuduta Hispaania õigusasutuste otsust, mis puudutas põhikohtuasjas käsitletava Euroopa vahistamismääruse täitmist, ega küsimust, kas Bulgaaria prokurör on „vahistamismääruse teinud õigusasutus“ raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses.

A. Sissejuhatavad märkused eelotsusetaotluse ulatuse kohta

1. Vahistamismäärust täitva õigusasutuse roll

47. See, kui ulatuslikud kohustused lasuvad vahistamismäärust täitval õigusasutusel, kui ta peab Euroopa vahistamismääruse läbi vaatama ja otsustama, kas seda täita või mitte, on keeruline küsimus, mille kõiki piirjooni ei ole Euroopa Kohus oma kohtupraktikas veel maha märkinud, kuigi selles kohtupraktikas sisaldub juba hulgaliselt sellele asutusele suunisteks olla võivaid tähelepanekuid [15]. On kindel, et vahistamismäärust täitev õigusasutus on sageli sunnitud leidma tasakaalu Euroopa vahistamismääruse täitmise kiiruse ja selle õiguspärasuse kontrollimise vahel [16].

48. Oma kirjalikes seisukohtades ja ka kohtuistungil esitas Hispaania valitsus erinevaid argumente, kaitsmaks vahistamismäärust täitva õigusasutuse tehtud otsust anda MM vahistamismääruse teinud õigusasutusele üle.

49. Oluline on rõhutada, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimustega ei paluta Euroopa Kohtul ei otseselt ega kaudselt hinnata seda vahistamismäärust täitva õigusasutuse otsust.

50. Põhikohtuasja menetlus on vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtus pooleli ning vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, mille kohaselt on isiku, kelle üleandmist taotletakse, õiguste tagamine esmajärjekorras vahistamismääruse teinud liikmesriigi ülesanne [17], puudutavad küsimused, mille see kohus Euroopa Kohtule esitab, nende õiguste tagamise korda ja ulatust vahistamismääruse teinud liikmesriigis.

2. Bulgaaria prokuröri käsitamine vahistamismääruse teinud õigusasutusena

51. Esimese eelotsuse küsimuse sõnastust silmas pidades näib eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtuvat eeldusest, et see, kas asutust saab käsitada vahistamismääruse teinud õigusasutusena raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses, sõltub eelkõige sellest, kas Euroopa vahistamismääruse tegemise otsus ning riigisisene otsus, mille alusel viimane tehtud on, on kohtulikult kontrollitavad.

52. Nimelt märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et käesolev kohtuasi puudutab liikmesriigi õiguse sätet ehk ZEEZA artikli 56 lõike 1 punkti 1, kus on sätestatud, et kohtueelses menetluses kuulub Euroopa vahistamismääruse tegemine ainult prokuröri pädevusse. Ka kahtlustatavaks tunnistamist puudutavat riigisisest otsust, mille alusel põhikohtuasjas käsitletav Euroopa vahistamismäärus tehti, tuleb selle kohtu hinnangul käsitada prokuröri otsusena. Kõnealune kohus märgib, et nende kahe otsuse kohtus vaidlustamise võimalust Bulgaaria õiguses ette nähtud ei ole ning peab seetõttu vajalikuks, et Euroopa Kohus võtaks seisukoha, kas Bulgaaria õigus on kooskõlas raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõikega 1.

53. Viimati nimetatud sättes on vahistamismääruse teinud õigusasutus määratletud kui „vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, mis on pädev tegema Euroopa vahistamismäärust selle riigi õiguse alusel“.

15 Vt eelkõige 3. märtsi 2020. aasta kohtuotsus X (Euroopa vahistamismäärus – teo mõlemapoolne karistatavus) (C-717/18, EU:C:2020:142, punktid 28, 35, 37, 38 ja 41 ning seal viidatud kohtupraktika).

16 Vahistamismäärust täitval õigusasutusel lasuvate kohustuste piiride kohta vt kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek liidetud kohtuasjades Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, EU:C:2019:1012, punktid 99–101).

17 Vt 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).

54. Euroopa Kohus on aga leidnud, et muu asutuse kui kohtu poolt vastu võetud Euroopa vahistamismääruse tegemise otsuse kohtulik kontrollitavus ei ole tingimuseks, mis peab olema täidetud selleks, et seda asutust saaks käsitada vahistamismääruse teinud õigusasutusena raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses. Kõnealune nõue ei seondu selle asutuse ülesehitust ja korraldust reguleerivate normidega, vaid puudutab Euroopa vahistamismääruse tegemise menetlust [18].

55. Selles olukorras tuleb asuda seisukohale, et sisuliselt palub eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtul otsustada, kas raamotsust 2002/584 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui isiku kohtu alla andmise eesmärgil on Euroopa vahistamismääruse tegemise pädevus sellisel asutusel, kes küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, ent ei ole ise kohus, on tõhusa kohtuliku kaitse olemasoluga seotud nõuded täidetud, kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse kohaselt ei ole vahistamismääruse ning selle tegemise aluseks oleva riigisisese otsuse tegemise tingimused selles liikmesriigis kohtulikult kontrollitavad ei enne tagaotsitava isiku üleandmist ega pärast seda.

56. Seevastu ei näi eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtluse alla seadvat seda, et Bulgaaria prokurör kvalifitseerub „vahistamismääruse teinud õigusasutuseks“ raamlepingu 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses nendest asjaoludest lähtudes, mille on sellise kvalifikatsiooni omistamise seisukohast esile toonud Euroopa Kohus.

57. Seoses sellise kvalifikatsiooni aluseks olevate asjaoludega märgin vaid, et Euroopa Kohus on leidnud, et „mõiste „vahistamismääruse teinud õigusasutus“ raamotsuse 2002/584 artikli 6 lõike 1 tähenduses võib hõlmata liikmesriigi asutusi, mis ei ole tingimata kohtunikud või kohtud, kuid osalevad liikmesriigis kriminaalasjades õigusemõistmises ning tegutsevad Euroopa vahistamismääruse tegemisega seotud ülesannete täitmisel sõltumatult, kusjuures see sõltumatus nõuab, et oleks olemas põhikirjalised ja korralduslikud eeskirjad, mis tagaksid, et vahistamismääruse teinud õigusasutuse puhul ei esine mingit ohtu, et ta saab vahistamismääruse tegemise otsuse vastuvõtmisel eelkõige täitevvõimult individuaalseid juhiseid“ [19].

58. Käesoleval juhul ei ole vaidlust selles, et Bulgaaria prokurörid osalevad kriminaalasjades õigusemõistmises.

59. Seoses küsimusega, kas need prokurörid tegutsevad Euroopa vahistamismääruse tegemisega seotud ülesannete täitmisel sõltumatult, ilmneb Bulgaaria valitsuse kirjalikust vastusest ühele nimelt seda aspekti puudutanud Euroopa Kohtu küsimusele, et põhiseaduse (Konstitutsiya) artikli 117 lõike 2 kohaselt on kohtuvõim sõltumatu ning kohtunikud, vandekohtunikud, prokurörid ja eeluurimiskohtunikud lähtuvad oma ülesannete täitmisel üksnes seadusest. Kohtuvõimu seaduse (zakon za sadebnata vlastta) [20] artikli 1a lõikes 1 on sätestatud, et kohtuvõim on riigivõim, mis kaitseb kodanike, juriidiliste isikute ja riigi seadusest tulenevaid õigusi ja huve. Sama artikli lõikes 2 käsitletakse veel kord kohtuvõimu sõltumatuse põhimõtet. Kohtuvõimu seaduse artikli 3 kohaselt põhinevad kohtunike, prokuröride ja eeluurimiskohtunike otsused seadusel ning menetluse käigus kogutud tõenditel. Bulgaaria valitsus täpsustab, et Bulgaaria kohtusüsteemis on prokurör kohtuvõimu organ, kes on põhiseadusest tulenevalt seadusandliku ja täidesaatva võimu asutustest sõltumatu [21]. NPK artikli 14 lõike 1 kohaselt teeb prokurör oma otsused vastavalt seadusele ja oma siseveendumusele, olles hinnanud objektiivselt, erapooletult ja igakülgselt kõiki asjaolusid.

18 Vt eelkõige kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punktid 30 ja 31), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punktid 48 ja 49). Vt ka kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek liidetud kohtuasjades Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, EU:C:2019:1012, punkt 70), kus ta märgib, et kaebevõimaluse olemasolu on „tingimus, mis puudutab prokuratuuri poolt *Euroopa vahistamismääruse väljastamise õiguspärasus*t ja seega vahistamismääruse kehtivust“.

19 Vt eelkõige kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

20 *DV* nr 64, 7.8.2007, põhikohtuasjas kohaldatavas redaktsioonis (*DV* nr 11, 7.2.2020).

21 Bulgaaria valitsus viitab seejuures 27. mai 2019. aasta kohtuotsusele OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 50).

60. Lisaks sellele leiab Euroopa Komisjon eelotsusetaotluses sisalduva teabe ning 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabeli [22] alusel, et Bulgaaria prokurörid osalevad Bulgaarias kriminaalasjades õigusemõistmises ning tegutsevad Euroopa vahistamismääruse tegemisega seotud ülesannete täitmisel sõltumatult.

61. MM seevastu kahtleb, kas Bulgaaria prokurörid vastavad sõltumatuse ja erapooletuse kriteeriumidele, tuues esile nende sõltuvuse kõrgemalseisvast prokurörist ja Bulgaaria Vabariigi peaprokurörist.

62. Kuivõrd eelotsusetaotluses sisalduvaid põhjendusi silmas pidades ei ole eelotsusetaotluse esitanud kohus sõnastanud ühtki küsimust, mis puudutaks prokuröride sõltumatust Euroopa vahistamismääruse tegemisega seotud ülesannete täitmisel, ei saa Euroopa Kohus minu meelest selles osas seisukohta võtta.

63. Seega nõuavad eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnastatud eelotsuse küsimused minu meelest seda, et Euroopa Kohtu käsitlus keskenduks Euroopa vahistamismääruse tegemise menetluse nõuetekohasusele, mis on selle kehtivuse eelduseks.

B. Euroopa vahistamismääruse tegemise menetluse nõuetekohasus selle kehtivuse eeldusena

64. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas asjaomase Euroopa vahistamismääruse tegemise menetluses oli tagatud Euroopa Kohtu nõutav tagaotsitava õiguste kahetasandiline kaitse. Eelkõige ei olnud kõnealuse Euroopa vahistamismääruse aluseks „[riigisisene] vahistamismäärus või mis tahes muu sama mõjuga täidetav kohtuotsus“ raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses ning igal juhul ei olnud ei Euroopa vahistamismääruse aluseks olevat otsust ega Euroopa vahistamismäärust ennast – mis mõlemad olid prokuröri tehtud – võimalik kohtus vaidlustada. Seega ei vastanud põhikohtuasjas käsitletava Euroopa vahistamismääruse tegemise menetlus tõhusa kohtuliku kaitsega seotud nõuetele, mille tõttu on see vahistamismäärus kehtetu.

65. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud sellekohastele küsimustele vastamiseks tuleb tähelepanu pöörata Euroopa Kohtu praktikale õiguste kahetasandilise kaitse kohta, mis tuleb tagada isikutele, kelle suhtes Euroopa vahistamismäärus tehakse.

66. Sellest kohtupraktikast tuleneb, et „[k]ui Euroopa vahistamismäärus on välja antud selleks, et teine liikmesriik võtaks tagaotsitava vahi alla ja annaks ta üle kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks, peab nimetatud isikul menetluse esimeses staadiumis juba olema olnud võimalik tugineda menetluslikele tagatistele ja põhiõigustele, mille kaitsmise peab vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus tagama vastavalt kohaldatavale riigisisesele õigusele, muu hulgas riikliku vahistamismääruse tegemisel“ [23].

67. Euroopa vahistamismääruse süsteem pakub niisiis „tagaotsitavale menetluslike tagatiste ja põhiõiguste kahetasandilist kaitset, sest kohtulikule kaitsele, mis on ette nähtud esimesel tasandil, kui tehakse selline riigisisene otsus nagu riiklik vahistamismäärus, lisandub kaitse, mis tuleb tagada teisel tasandil, kui antakse välja Euroopa vahistamismäärus, mis võib toimuda kohe pärast kõnealuse riigisisese kohtuotsuse tegemist“ [24].

22 Vt komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Keskpangale, Euroopa majandus- ja sotsiaalkomiteele ning regioonide komiteele, 2020. aasta ELi õigusemõistmise tulemustabel (COM(2020) 306 final, joonis 55, lk 62).

23 Vt eelkõige 27. mai 2019. aasta kohtuotsus OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika).

24 Vt eelkõige kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 38 ja seal viidatud kohtupraktika), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 59 ja seal viidatud kohtupraktika).

68. Samuti, „[s]eoses meetmega, mis nagu Euroopa vahistamismääruse tegemine võib riivata isiku õigust vabadusele, eeldab see kaitse, et otsus, mis vastab tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele, võetakse vastu vähemalt ühel nendest kaitse kahest tasandist“ [25].

69. Sellest järeldub, et „kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigus annab Euroopa vahistamismääruse tegemise pädevuse asutusele, mis küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, kuid ei ole kohtunik või kohus, peab selline riigisisene otsus nagu riiklik vahistamismäärus, millel rajaneb Euroopa vahistamismäärus, vastama sellistele nõuetele“ [26].

70. Lisaks sellele eeldab „[i]siku õiguste kaitse teine tasand […], et vahistamismääruse teinud õigusasutus kontrollib vahistamismääruse tegemiseks vajalike tingimuste järgimist ning hindab objektiivselt – võttes arvesse kõiki süüstavaid ja õigustavaid asjaolusid ning ilma et esineks oht, et ta saab väljastpoolt, eelkõige täitevvõimult tulevaid juhiseid –, kas vahistamismääruse tegemine on proportsionaalne“ [27].

71. Peale selle, „kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigus annab Euroopa vahistamismääruse tegemise pädevuse asutusele, mis küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, kuid ei ole ise kohus, peab vahistamismääruse tegemise otsuse peale ning eelkõige sellise otsuse proportsionaalsuse kontrollimiseks saama selles liikmesriigis esitada kohtule kaebuse, mis vastab täielikult tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele“ [28].

72. Euroopa Kohus on leidnud, et „[k]riminaalmenetluse algatamiseks Euroopa vahistamismääruse tegemise otsuse – mille on teinud asutus, mis küll osaleb õigusemõistmises ja on täitevvõimust vajalikul määral sõltumatu, kuid mis ei ole kohus – peale esitatava kaebuse eesmärk on tagada, et kõnealuse otsuse ja Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste, eelkõige selle proportsionaalsuse kohtulikul kontrollimisel järgitakse tõhusa kohtuliku kaitsega seotud nõudeid“ [29].

73. Seda kohtupraktikat silmas pidades tuleb kontrollida, kas põhikohtuasjas käsitletav Euroopa vahistamismäärus tehti kooskõlas asjaomase isiku õiguste kahetasandilise kaitsega, nagu Euroopa Kohus nõuab.

74. Minu arvates ei olnud see nii juba esimesest menetlusetapist alates.

75. Euroopa Kohtul olemasoleva teabe põhjal – tingimusel, et see leiab kinnitust kontrollimisel, mille teostamine on eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevuses – ei näi põhikohtuasjas käsitletava Euroopa vahistamismääruse õiguslikuks aluseks olevat olnud riigisisene vahistamismäärus või muu sama mõjuga täidetav kohtuotsus, erinevalt sellest, mida nõuab raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkt c, nagu Euroopa Kohus seda 1. juuni 2016. aasta kohtuotsuses Bob-Dogi [30] tõlgendanud on. See nõue on aga otseselt seotud nõudega tagada asjaomasele isikule tõhus kohtulik kaitse.

25 Vt eelkõige kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 39 ja seal viidatud kohtuprakrika), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 60 ja seal viidatud kohtupraktika).

26 Vt eelkõige 27. mai 2019. aasta kohtuotsus OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 69).

27 Vt eelkõige kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 61 ja seal viidatud kohtupraktika).

28 Vt eelkõige kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

29 Vt kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 42). Vt ka kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 63).

30 C-241/15, EU:C:2016:385.

76. Kohtuasjas Bob-Dogi tehtud ettepanekus [31] tõi kohtujurist Bot üksikasjalikult esile põhjused, miks on vältimatu, et Euroopa vahistamismäärus rajaneks liikmesriigi kohtuotsusel, mis on selle õiguslikuks aluseks ja millel oleksid riigisisese vahistamismääruse õiguslikud tagajärjed. Ta kirjeldas Euroopa vahistamismäärust selliselt, et see mõiste tähistab „originaalset raamotsusega [2002/584] loodud vahendit, millega vahistamismääruse teinud õigusasutus palub täita riigisisest otsust vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajanevas alas“ [32], mistõttu Euroopa vahistamismäärus „ei lähe […] segi tagaotsimise ja vahistamise korraldusega, mille täitmiseks see välja anti“, kujutades enesest seega „akti, mis võimaldab täita Euroopa õigusruumis täidetavat kohtuotsust, millega antakse korraldus tagaotsitav vahistada“ [33]. Kokkuvõttes on Euroopa vahistamismäärusel ja riigisisesel vahistamismäärusel kummalgi oma funktsioon, kusjuures esimene on „õigusalase koostöö vahend, mis ei kujuta endast asjaomase isiku tagaotsimise ja vahistamise korraldust selle teinud liikmesriigi territooriumil“ [34].

77. Kohtujurist Bot leidis, et „riigisisese vahistamismääruse või ükskõik missuguse teise sama mõjuga täitedokumendi […] puudumine võtab Euroopa vahistamismääruselt õigusliku aluse“ [35], mis võtab „tagaotsitavalt menetluslikud tagatised, mis on olemas riigisisese kohtuotsuse puhul ja lisanduvad Euroopa vahistamismääruse menetlusega seonduvatele tagatistele“ [36]. Samuti osutas ta „kaitseõiguste nõrgenemise [ohule], mis tekib, kui puudub riigisisene kohtuotsus, mis on Euroopa vahistamismääruse aluseks“ [37] ning leidis, et „Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise aluste drastiline regulatsioon [eeldab], et Euroopa vahistamismääruse teinud liikmesriigis on vastukaaluks olemas kaitseõiguste konkreetsed ja tõhusad menetluslikud tagatised, ilma milleta oleks Euroopa õigusruumi ehitamisele omane hädavajalik tasakaal kriminaalõigussüsteemide tõhususe ja põhiõiguste kaitse nõuete vahel rikutud“ [38]. Ent „[t]ingimus, et Euroopa vahistamismääruse kõrval peab eksisteerima eraldi dokumendina vormistatud riigisisene vahistamismäärus, ei ole aga kaugeltki lihtsalt pedantse ja tarbetu formalismi väljendus, vaid vastupidi, kujutab endast selle tasakaalu raamotsuse [2002/584] süsteemis säilitamise peamist tagatist“ [39] ning see tingimus on „hädavajalik selleks, et valitseks vastastikune usaldus ja austataks tagaotsitava õigusi“ [40].

78. Niisiis, tingimus, et Euroopa vahistamismäärus peab rajanema „menetluslikul ühisosal – milleks on riigisisene kohtuotsus, mis tagab sõltumatu ja erapooletu kohtu sekkumise vabadust piirava meetme kuulutamiseks, – annab […] tõhusa ja võrdväärse [kohtuliku] kaitse põhimõttele minimaalse sisu ning tagab seega selle, et vastastikuse usalduse põhimõte saab konkreetse õigusliku kehastuse“ [41]. Lisaks sellele tuleb „Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva riigisisese vahistamismääruse olemasolu […] mõista nii, et see on seaduslikkuse põhimõtte väljendus – põhimõte, mis eeldab, et sunnijõudu, mille alusel tagaotsimis-, vahistamis- ja kinnipidamiskorraldus antakse, ei või kasutada väljaspool iga liikmesriigi õigusega kindlaks määratud seaduslikke piire, mille ulatuses on ametiasutusel õigus süüteos kahtlustatavaid taga otsida, neid kohtu alla anda ja nende üle kohut mõista“ [42].

79. Konkreetselt on tagajärjeks, mis kaasneb, kui – vastupidi raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktis c nõutavale – Euroopa vahistamismääruse õiguslikuks aluseks olev riigisisene vahistamismäärus või mis tahes muu sama mõjuga täidetav kohtuotsus puudub, see, et „[tagaotsitav jääb] – seetõttu, et ei ole muud vaidlustatavat akti kui Euroopa vahistamismäärus – ilma võimalusest vaidlustada oma vahistamine ja kinnipidamine vahistamismääruse teinud liikmesriigis selle riigi

31 C-241/15, edaspidi „Bob-Dogi ettepanek“, EU:C:2016:131.
32 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 50).
33 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 51).
34 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 72).
35 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 51).
36 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 52).
37 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 54).
38 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 55).
39 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 56).
40 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 57).
41 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 62).
42 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 66).

õigusnormidest lähtudes. Kuna vahistamismäärust täitev õigusasutus on pädev tegema otsust ainult raamotsuses ette nähtud täitmata jätmise aluste kohta, võib juhtuda, et vahistamise ja kinnipidamise seaduslikkuse tervet ühte aspekti ei saa üldse kohtulikult kontrollida“ [43]. Kohtujurist Bot leiab, et „just selleks, et kaotada see oht, et võetakse kohtu – individuaalsete vabaduste kaitsja – sekkumisel eksisteerivad tagatised, nägigi liidu seadusandja ette, et Euroopa vahistamismäärus peab põhinema niisuguse siseriikliku kohtuotsuse olemasolul, mis on langetatud selle vahistamismääruse teinud liikmesriigi menetlusnorme järgides“ [44].

80. Järgides kohtujurist Boti analüüsi, leidis Euroopa Kohus, et „raamotsuse [2002/584] artikli 8 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et selles sättes kasutatud sõna „vahistamismäärus“ tähendab Euroopa vahistamismäärusest eraldi vormistatud riigisisest vahistamismäärust“ [45]. Lisaks grammatilisele tõlgendamisele võttis Euroopa Kohus iseäranis arvesse asjaolu, et eelneva riigisisese vahistamismääruse puudumisel võidakse kahjustada menetluslikke tagatisi ja põhiõigusi, mille kaitse peab tagama vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusasutus, kuna asjaomane isik jääks ilma nende õiguste ja tagatiste esmatasandi kaitsest ehk nende kaitsest puhtalt riigisisesel tasandil [46].

81. Euroopa Kohus asus 1. juuni 2016. aasta kohtuotsuses Bob-Dogi [47] seisukohale, et kuigi raamotsuse 2002/584 artiklid 3, 4 ja 4a ning 5 ei võimalda kohaldada muid Euroopa vahistamismääruse täitmata jätmise aluseid peale neis artiklites loetletute, on samavõrd tõsi, et kõnealused artiklid lähtuvad eeldusest, et Euroopa vahistamismäärus vastab raamotsuse artikli 8 lõikes 1 sätestatud seaduslikkuse nõuetele [48].

82. Euroopa Kohus leidis aga, et „raamotsuse [2002/584] artikli 8 lõike 1 punktis c on sätestatud *seaduslikkuse nõue, mille järgimine on Euroopa vahistamismääruse kehtivuse eeltingimuseks*“ [49]. Kui Euroopa vahistamismäärus ei rajane sellest eraldiseisval ja enne tehtud riigisisesel vahistamismäärusel, tuleb lugeda, et Euroopa vahistamismäärus *ei vasta raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõikes 1 sätestatud seaduslikkuse nõuetele* [50].

83. Niisiis tuleneb 1. juuni 2016. aasta kohtuotsusest Bob-Dogi [51] selgelt, et Euroopa vahistamismäärus ei ole kehtiv, kui see on tehtud ilma, et enne oleks sellest Euroopa vahistamismäärusest tehtud eraldiseisev riigisisene vahistamismäärus.

84. Eelotsuse küsimusi sõnastades on eelotsusetaotluse esitanud kohus lähtunud selle kohtupraktika kohaselt eeldusest, et vajalik on Euroopa vahistamismäärusest eraldiseisva ja sellest enne tehtud riigisisese vahistamismääruse olemasolu. Sellest kohtupraktikast ilmneb aga, et Euroopa Kohus ei ole veel võtnud seisukohta küsimuses, kas raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktis c sätestatuga on kooskõlas Euroopa vahistamismäärus, mis on tehtud sellise riigisisese *kahtlustatavaks tunnistamise määruse* alusel, nagu seda on 9. augusti 2019. aasta kahtlustatavaks tunnistamise määrus, millega teatatakse ametlikult asjaomasele isikule talle esitatavast kahtlustusest.

43 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 73).

44 Vt Bob-Dogi ettepanek (punkt 75).

45 Vt 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 58).

46 Vt 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 55).

47 C-241/15, EU:C:2016:385.

48 Vt 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punktid 62 ja 63). Vt ka 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punktid 42 ja 43).

49 Vt 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 64). Kohtujuristi kursiiv. Vt ka 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 43).

50 Vt 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 66).

51 C-241/15, EU:C:2016:385.

85. Sellega seoses rõhutab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et erinevalt asjaoludest, millega seoses tehti 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi [52], on põhikohtuasjas olemas Euroopa vahistamismäärusest eraldiseisev riigisisene otsus, mis on selles vahistamismääruses selgelt ära märgitud. Küll aga toob ta esile, et see otsus ei näe ette tagaotsitava vahistamist.

86. Argumendid, mille kohtujurist Bot esitas kohtuasjas Bob-Dogi tehtud ettepanekus selleks, et selgitada, miks on seatud nõue, et Euroopa vahistamismääruse õiguslikuks aluseks peab olema riigisisene vahistamismäärus või mis tahes muu sama mõjuga täidetav kohtuotsus, toetavad minu arvates teesi, et selline liikmesriigi otsus peab ühelt poolt olema suunatud süüteo toimepanemises kahtlustatava isiku ülesotsimisele ja kahtlustatavana kinnipidamisele ning teiselt poolt peab olema võimalik see kohtus vaidlustada, kui selle on teinud selline asutus, kes küll osaleb selles liikmesriigis õigusemõistmises, ent ei ole ise kohus.

87. Küsimus, kas 9. augusti 2019. aasta kahtlustatavaks tunnistamise määrus, mille on teinud prokurör, on samastatav „[riigisisese] vahistamismääruse või mis tahes muu sama mõjuga täidetava kohtuotsusega“ raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses, nõuab seega selle mõiste ulatuse täpset piiritlemist.

88. Esiteks peab tegu olema kohtuotsusega. Selles osas on Euroopa Kohus leidnud, et raamotsuse 2002/584 eri sätete tõlgendamise ühtsuse tagamiseks näib selle raamotsuse artikli 8 lõike 1 punktile c olevat põhimõtteliselt ülekantav tõlgendus, mille kohaselt tuleb mõistet „õigusasutus“ raamotsuse artikli 6 lõike 1 tähenduses mõista nii, et see viitab liikmesriikide kriminaalkohtumenetluses osalevatele asutustele. Esimesena nimetatud sätet tuleb seega tõlgendada nii, et mõiste „kohtuotsus“ viitab otsustele, mille on teinud liikmesriikide kriminaalkohtumenetluses osalevad asutused [53].

89. Kuna vaidlust ei ole selles, et prokurör osaleb Bulgaarias kriminaalasjades õigusemõistmises, tuleb 9. augusti 2019. aasta kahtlustatavaks tunnistamise määrust, mille ta tegi, seega käsitada „kohtuotsusena“ raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses [54].

90. Teiseks, selleks, et kuuluda raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses mõiste „[riigisisene] vahistamismäärus või mis tahes muu sama mõjuga täidetav kohtuotsus“ alla, peavad Euroopa vahistamismääruse aluseks oleval liikmesriigi aktil – isegi kui seda vahistamismääruse teinud liikmesriigis riigisiseseks vahistamismääruseks ei nimetata – olema samaväärsed õiguslikud tagajärjed. Sellele viitab nimetatud sätte sõnastus, kuna seal viidatakse „mis tahes muule *sama mõjuga* täidetavale kohtuotsusele“ [55]. Järelikult peavad sellisel otsusel olema, sama moodi nagu riigisisesel vahistamismäärusel, sellised õiguslikud tagajärjed nagu korraldusel kahtlustatava tagaotsimiseks ja kinnipidamiseks.

91. Ma ei jaga niisiis Hispaania valitsuse arvamust, milles ta leiab – lähtudes laiast tõlgendusest, mille kohaselt võiks see mõiste sisuliselt hõlmata kõiki kriminaalmenetluse läbiviimise eesmärgil tehtud täitmisele kuuluvaid kohtuotsuseid –, et selline riigisisene akt nagu 9. augusti 2019. aasta kahtlustatavaks tunnistamise määrus on Euroopa vahistamismääruse tegemise piisavaks õiguslikuks aluseks.

92. Raamotsusega 2002/584 kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö süsteem toetab seisukohta, et Euroopa vahistamismääruse õiguslikuks aluseks peab olema riigisisene otsus, millega on antud korraldus isiku kinnipidamiseks vahistamismääruse teinud liikmesriigi territooriumil. Nimelt on Euroopa vahistamismääruse eesmärk laiendada riigisisese vahistamismääruse või sellega samaväärse

52 C-241/15, EU:C:2016:385.

53 Vt 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, punktid 32 ja 33).

54 Vt analoogia alusel 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860, punkt 34).

55 Kohtujuristi kursiiv. Vt selle kohta eelkõige selle sätte ingliskeelne versioon („an arrest warrant or any other enforceable judicial decision *having the same effect*“, kohtujuristi kursiiv).

otsuse õiguslikku mõju vahistamismääruse teinud liikmesriigist väljapoole. Kui Euroopa vahistamismäärus on täidetud ja isik vahistamismääruse teinud õigusasutusele üle antud ning selle mõju seega ammendunud, on vältimatu, et jätkuvalt kehtiks algne õiguslik alus, mis võimaldab sundida seda isikut kriminaalmenetluse toimingute tegemise eesmärgil vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtusse ilmuma. Sama mõtet järgides nõustun komisjoni seisukohaga, et vahistamismääruse teinud õigusasutus ei saa kasutada Euroopa vahistamismäärust isiku kinnipidamiseks teises liikmesriigis, kui ta ei saa anda korraldust selle isiku kinnipidamiseks tema enda riigisisese õiguse alusel. Teisisõnu ei saa vahistamismääruse teinud õigusasutus komisjoni hinnangul paluda teisel liikmesriigil teha rohkem kui see, mille tegemiseks ta ise korralduse anda saaks.

93. Mõistega „[riigisisene] vahistamismäärus või mis tahes muu sama mõjuga täidetav kohtuotsus“ raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses ei peeta silmas akte, millega teatud isiku suhtes kriminaalmenetlust alustatakse, vaid akte, mille eesmärk on võimaldada sunnimeetme abil see isik kinni pidada selleks, et ta kriminaalmenetluse toimingute tegemiseks kohtusse tuua.

94. Sellest järeldub, et Euroopa vahistamismäärus, mis on tehtud sellise kahtlustatavaks tunnistamise määruse alusel, nagu seda on 9. augusti 2019. aasta määrus, mille õiguslik tähendus seisneb eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul üksnes selles, et isikule tehakse teatavaks see, milles teda kahtlustatakse ning võimaldatakse tal end selgitusi andes või tõendeid esitades kaitsta, ent mis ei kujuta enesest korraldust selle isiku tagaotsimiseks ja kinnipidamiseks, ei ole kooskõlas raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktiga c. Selline nimetatud sättes ette nähtud õiguspärasuse nõude rikkumine mõjutab Euroopa vahistamismääruse kehtivust.

95. Lisan, et „[riigisisese] vahistamismääruse või mis tahes muu sama mõjuga täidetava kohtuotsusena“ raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses ei saaks käsitada ka politseiasutuse poolt NPK artikli 71 alusel 8. augustil 2019 tehtud *uurimisasutusse toimetamise määrust*. Nimelt teeb – nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib – uurimisasutusse toimetamise määruse politseiuurija, ilma et prokurör või kohus (kas enne või tagantjärele) selle tegemises osaleks. Seega ei ole tegemist kohtuotsusega [56].

96. Sellises menetluslikus kontekstis nagu see, milles põhikohtuasjas käsitletav Euroopa vahistamismäärus tehti, ning lähtudes analoogiast sellega, mida Euroopa Kohus leidis 1. juuni 2016. aasta kohtuotsuses Bob-Dogi [57], leian kõike arvesse võttes, et niisuguses olukorras nagu käsitletav, kus kohaldati Euroopa vahistamismääruse tegemise menetlust ilma, et liikmesriigi pädev kohtuasutus oleks enne teinud sellise otsuse, mis oleks Euroopa vahistamismääruse aluseks olev riigisisene vahistamismäärus, on selline kahetasandiline kohtulik kaitse põhimõtteliselt puudu [58].

97. Olles need põhikohtuasja iseloomustavad asjaolud täpsustanud, saab minu meelest asuda seisukohale, et riigisisese vahistamismääruse nõue oleks seevastu olnud täidetud, kui Euroopa vahistamismääruse aluseks oleva otsuse oleks teinud prokurör vastavalt NPK artikli 64 lõikele 2. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib aga, et MMi suhtes sellist otsust ei tehtud. Osutan, et tegemist on sunnimeetmega, mis seisneb kahtlustatava kinni pidamises kuni 72 tunniks, eesmärgiga

56 Vt vastupidise olukorra kohta, kus prokuratuur politseiasutuse tehtud riigisisese vahistamismääruse kinnitab, 10. novembri 2016. aasta kohtuotsus Özçelik (C-453/16 PPU, EU:C:2016:860).

57 C-241/15, EU:C:2016:385.

58 Vt analoogia alusel 1. juuni 2016. aasta kohtuotsus Bob-Dogi (C-241/15, EU:C:2016:385, punkt 57).

toimetada ta kohtusse, kes võib otsustada kohaldada tema suhtes tõkendina vahistamist. Seejuures täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et selline otsus on Bulgaarias kohtueelses menetluses Euroopa vahistamismääruse tegemise tüüpiliseks aluseks, mis näib ilmnevat ka andmetest, mille Bulgaaria valitsust Euroopa Kohtule esitas [59].

98. Siinkohal võib küsida, kas isegi sellisel juhul vastab Bulgaaria menetlusõigus Euroopa Kohtu seatud tõhusa kohtuliku kaitsega seotud nõuetele. Seetõttu käsitlen teist väidet, millele tuginedes eelotsusetaotluse esitanud kohus põhikohtuasjas käsitletava Euroopa vahistamismääruse tegemise õiguspärasuse kahtluse alla seab, kuigi iseloomustamaks raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punktis c sätestatud õiguspärasuse nõude rikkumist ning seega tõdemaks, et see Euroopa vahistamismäärus on kehtetu, piisab üksnes riigisisese vahistamismääruse puudumise tuvastamisest.

99. Eelotsusetaotluse esitanud kohus seab Euroopa vahistamismääruse kehtivuse kahtluse alla, osutades sellele, et Bulgaaria menetlusõiguses puudub võimalus vaidlustada kohtus sellise vahistamismääruse aluseks olevaid prokuröri otsuseid ja samamoodi ka prokuröri otsust teha Euroopa vahistamismäärus. Euroopa Kohtul olemasolevatest andmetest nähtub, et nii uurimisasutusse toimetamise määruse, kahtlustatavaks tunnistamise määruse või tõkendina vahistamise kohaldamise otsustamiseks pädevasse kohtusse toimetamiseks isiku kuni 72 tunniks kinni pidamise otsuse kui ka Euroopa vahistamismääruse tegemise otsuse saab vaidlustada üksnes kõrgemalseisvas prokuratuuriorganis.

100. Leian aga, et sama moodi sellega, mida nõuab Euroopa Kohus juhul, kui prokurör teeb Euroopa vahistamismääruse [60], peaks Euroopa vahistamismääruse aluseks olev prokuröri tehtud riigisisene otsus olema vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohtus vaidlustatav selliselt, et kõik tõhusa kohtuliku kaitsega seotud nõuded on täidetud.

101. Liiati näib mulle, et sellise nõude on Euroopa Kohus esitanud juba siis, kui ta leidis, et olukorras, kus – nagu käesolevas asjas – vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigus annab Euroopa vahistamismääruse tegemise pädevuse asutusele, kes küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, ent ei ole kohtunik ega kohus, *„peab selline riigisisene otsus nagu riiklik vahistamismäärus, millel rajaneb Euroopa vahistamismäärus, vastama [tõhusa kohtuliku kaitse] nõuetele“* [61].

102. Euroopa Kohus leidis, et „[v]astavus nendele nõuetele tagab seega vahistamismäärust täitvale õigusasutusele, et otsus teha Euroopa vahistamismäärus kriminaalmenetluse raames kohtu alla andmiseks rajaneb *riigisisesel menetlusel, mis allub kohtulikule kontrollile, ning et isikul, kelle suhtes on see riiklik vahistamismäärus tehtud, olid kõik seda liiki otsuste vastuvõtmiseks nõutavad tagatised*, eelkõige tagatised, mis tulenevad raamotsuse 2002/584 artikli 1 lõikes 3 osutatud põhiõigustest ja õiguse aluspõhimõtetest“ [62].

103. Niisiis tuleneb sellest kohtupraktikast, et Euroopa vahistamismääruse aluseks peab olema riigisisene vahistamismäärus, mis on tehtud kohtulikule kontrollile alluvas liikmesriigi menetluses [63].

59 Vt selle kohta ka seisukoht, mille esitas rayonna prokuratura Ruse (Ruse piirkonna prokurör, Bulgaaria) praegu Euroopa Kohtu menetluses olevas kohtuasjas Prosecutor of the regional prosecutor's office in Ruse, Bulgaria C-206/20: „Kui isikut kahtlustatakse või süüdistatakse tagaselja ning teda ei ole võimalik leida ja tema vahistamise taotluse läbivaatamiseks kohtusse tuua, on *Euroopa vahistamismääruse tegemise ainuvõimalikuks aluseks [(riigisiseseks vahistamismääruseks)]* [NPK] artikli 64 lõike 2 alusel kahtlustatava kuni 72 tunniks kinnipidamise kohta tehtav prokuröri määrus. *Seda liiki [riigisisese vahistamismääruse] alusel on praeguseks tehtud (ja täidetud) sadu Euroopa vahistamismäärusi*“ (punkt 7, kohtujuristi kursiiv). Lisaks sellele on Bulgaaria valitsus samas kohtuasjas esitatud kirjalikes seisukohtades märkinud, et „[s]isuliselt vastab prokuröri määrus, mille alusel asjaomane isik pädevasse kohtusse viimiseks kuni 72 tunniks kinni peetakse, raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c nõuetele. Tegemist on Euroopa vahistamismääruse tegemise aluseks oleva riigisisese vahistamismäärusega“ (punkt 78).

60 Vt eelkõige kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 41), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

61 Vt 27. mai 2019. aasta kohtuotsus OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 69). Kohtujuristi kursiiv.

62 Vt 27. mai 2019. aasta kohtuotsus OG ja PI (Lübecki prokuratuur ja Zwickau prokuratuur) (C-508/18 ja C-82/19 PPU, EU:C:2019:456, punkt 70). Kohtujuristi kursiiv.

63 Küsimus, kas selline kontroll peab tingimata toimuma enne tagaotsitava üleandmist vahistamismääruse teinud liikmesriigile, on esitatud kohtuasjas Prosecutor of the regional prosecutor's office in Ruse, Bulgaria (C-206/20), mille menetlus on Euroopa Kohtus praegu pooleli.

104. Eeltoodud arutluskäiku silmas pidades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtule, et raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et Euroopa vahistamismäärust tuleb pidada kehtetuks, kui selle aluseks ei ole „[riigisisest] vahistamismäärust või mis tahes muud sama mõjuga täidetavat kohtuotsust“ selle sätte tähenduses. See mõiste hõlmab kohtuasutuse tehtud riigisiseseid otsuseid, mis on suunatud kahtlustatava või süüdistatava tagaotsimisele ja kinnipidamisele eesmärgiga toimetada ta kriminaalmenetluse toimingute tegemiseks kohtusse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas sellisel isiku kahtlustatavaks tunnistamist puudutaval riigisisesel otsusel nagu see, millel põhikohtuasjas käsitletav Euroopa vahistamismäärus rajanes, on selline õiguslik tähendus.

C. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu pädevus Euroopa vahistamismääruse kehtivuse kontrollimiseks

105. Euroopa Kohtule kolmanda eelotsuse küsimuse esitamist puudutavates põhjendustes märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et Bulgaaria menetlusõigus ei anna talle võimalust Euroopa vahistamismääruse kehtivuse kontrollimiseks. Seetõttu küsib ta sisuliselt Euroopa Kohtult, kas sellise kontrolli teostamise pädevus tuleneb talle liidu õigusest.

106. Eelotsusetaotluse esitanud kohus juhib tähelepanu sellele, et Bulgaaria õigusnormides ei ole ette nähtud võimalust riigisisese või Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste kontrollimiseks kohtusse pöörduda.

107. Ta märgib, et ka raamotsuses 2002/584 ei ole tagaotsitava õiguste rikkumise korral ette nähtud õigust tõhusale õiguskaitsevahendile. Siiski tuleks arvesse võtta harta artiklit 47, mis on – nagu Euroopa Kohus leiab – „iseenesest piisav ega vaja täpsustamist liidu või riigisisestes õigusnormides, selleks et isikutel tekiks subjektiivne õigus, millele nad saavad vahetult tugineda“ [64].

108. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas juhul, kui ta seisab Euroopa vahistamismääruse täitmise tagajärgedega silmitsi seoses MMi vahi alt vabastamise taotluse läbi vaatamisega, peab ta tagama harta artikli 47 kohaselt nõutava tõhusa kohtuliku kaitse või peaks ta, vastupidi, Euroopa vahistamismääruse kehtivuse problemaatika käsitlemist vältima, pakkudes MMile võimalust esitada uus kaebus rahalise hüvitise saamiseks.

109. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et kohtuotsuse Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) [65] punktist 69 tuleneb, et võimalus vaidlustada Euroopa vahistamismäärus pärast vahistatud isiku üleandmist kujutab endast tõhusat õiguskaitsevahendit. See kohus küsib, kas selline tõhus õiguskaitsevahend hõlmab võimalust esitada Euroopa vahistamismääruse kehtivusega seotud argumendid kohtule, kes hindab isiku suhtes tõkendina kohaldatud vahistamise õiguspärasust, nagu see on eelotsusetaotluse esitanud kohtu puhul.

110. Lisaks sellele, kuivõrd eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et Euroopa vahistamismääruse õigusvastasus on tingitud nimelt sellest, et puudub võimalus selle õiguspärasuse kontrollimiseks kohtusse pöörduda, oleks tema hinnangul mõistlik, et tema seda kontrolliks. Eelotsusetaotluse esitanud kohus küsib, kas see, kui tema tuvastaks vaidlusaluse Euroopa vahistamismääruse õigusvastasuse, ei kujuta enesest loomuldasa Euroopa Kohtu praktika kohaselt nõutavat kohtu poole pöördumise võimalust, isegi kui liikmesriigi õigus ei võimalda nimetatud kohtul seda tuvastada. Kuivõrd liikmesriigi õiguse kohaselt on eelotsusetaotluse esitanud kohtul keelatud kontrollida kaudselt prokuröri otsust Euroopa vahistamismääruse tegemise kohta, leiab see kohus, et sellisele lahendusele saaks aluse luua üksnes Euroopa Kohtu otsus.

64 Eelotsusetaotluse esitanud kohus tsiteerib siinkohal 14. mai 2020. aasta kohtuotsust Staatsanwaltschaft Offenburg (C-615/18, EU:C:2020:376, punkt 72).

65 Siinkohal tuleb mainida ka selle kohtuotsuse punkti 70.

111. Neid asjaolusid silmas pidades väljendab eelotsusetaotluse esitanud kohus arvamust, et Euroopa vahistamismääruse täitmisega ei saa põhjendada kohtuliku kaitse andmisest keeldumist, kuna Euroopa Kohus lubaks vaidlustada sellist vahistamismäärust ka pärast tagaotsitava üleandmist.

112. Bulgaaria valitsus leiab, et ülesanded, mida täidab eelotsusetaotluse esitanud kohus siis, kui ta peab – nagu käesoleval juhul – NPK artikli 270 kohaselt otsustama kahtlustatava või süüdistatava vahistuse jätkamise üle, võimaldavad tagada kohtuliku kontrolli Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste ning selle proportsionaalsuse üle, nagu Euroopa Kohus nõuab.

113. Seejuures selgitab nimetatud valitsus, et otsuse, mille teeb NPK artikli 64 lõike 2 kohaselt prokurör, eesmärk on tagada kahtlustatava võimalikult kiire ilmumine pädevasse kohtusse [66]. Vajaduse korral võib prokurör otsustada kahtlustatava kuni 72 tunniks kinni pidada, et ta pädevasse kohtusse toimetada. Selle sätte kohaselt tehtav prokuröri määrus paneb talle kohustuse toimetada kahtlustatav võimalikult lühikese aja jooksul pärast seda, kui ta on Euroopa vahistamismääruse alusel üle antud, sellesse kohtusse, et vaadataks läbi taotlus, millega prokurör palub kõnealusel kohtul kohaldada tõkendina vahistamist.

114. Selliselt prokurörile pandud kohustus toimetada tagaotsitav ja Euroopa vahistamismääruse alusel üle antud isik võimalikult kiiresti pädevasse kohtusse selleks, et vaadataks läbi tema vahistamise taotlus, kujutab Bulgaaria valitsuse hinnangul endast kohtulikku järelkontrolli Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste ning selle proportsionaalsuse üle. See olukord on kooskõlas Euroopa Kohtu praktikaga [67].

115. Bulgaaria valitsus selgitab nimelt, et otsustamaks, kas esinevad NPK artikli 63 lõike 1 kohaselt tõkendina vahistamise kohaldamist lubavad põhjused, peab pädev kohus samal ajal sellise tõkendi kohaldamise vajalikkuse hindamisega kontrollima Euroopa vahistamismääruse tegemiseks nõutavate tingimuste esinemist ning selle vahistamismääruse proportsionaalsust, lähtudes kriteeriumidest, mis on määratletud NPK artikli 63 lõigetes 1 ja 2 nende koosmõjus [68].

116. Bulgaaria valitsus leiab seetõttu, et prokuröri otsus teha Euroopa vahistamismäärus allub kohtulikule kontrollile, mis vastab Euroopa Kohtu seatud tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele.

117. Olen nõus asuma seisukohale, et Bulgaaria menetlussüsteemi puhul, kus kahtlustatav tuleb võimalikult kiiresti toimetada kohtusse, kes on pädev otsustama, kas tema suhtes tuleb tõkendina kohaldada vahistamist, vastaks Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste kohtulik kontroll – mida saaks teostada see kohus – Euroopa Kohtu poolt oluliseks peetud tõhusa kohtuliku kaitse nõudele. Sellele tõdemusele ei räägi vastu ei asjaolu, et tegemist pole eraldiseisva õiguskaitsevahendiga Euroopa vahistamismääruse tegemist puudutava prokuröri otsuse vaidlustamiseks [69], vaid selle kui põhivaidluse seisukohast ühe asjasse puutuva asjaolu kontrollimisega vahi alt vabastamise taotluse

66 Juhin siiski tähelepanu sellele, et enne seda, kui MM eelotsusetaotluse esitanud kohtusse ilmus, tema suhtes sellist otsust ei tehtud.

67 Bulgaaria valitsus osutab siinkohal kohtuotsusele Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör et Toursi prokurör) (punkt 74).

68 NPK artikli 63 lõikes 2 on sätestatud, et kui asjas kogutud tõendid ei kinnita vastupidist, esineb esmakordse tõkendina vahistamise kohaldamise otsustamise ajal selle artikli lõikes 1 osutatud tegelik oht, et kahtlustatav põgeneb või paneb toime süüteo, kui kahtlustatav on varem süüdi mõistetud rohkem kui kahel korral või kui ta on varem vähemalt ühel korral süüdi mõistetud samaliigilises süüteos; isik on kahtlustatav raskes ja kavatsetult toime pandud süüteos ning teda on varem karistatud muu sellise raske ja kavatsetult toime pandud süüteo eest, milles esitab prokuratuur süüdistuse *ex officio* (sõltumata kannatanu soovist) vähemalt üheaastase vangistuse või muu raskema karistusega, mille täitmisele pööramist ei ole karistusseadustiku (nakazatelen kodeks) artikli 66 kohaselt edasi lükatud; isikut kahtlustatakse süüteos, mille eest on karistusena ette nähtud vähemalt kümneaastane vangistus või muu raskem sanktsioon, või isik on kahtlustatavaks tunnistatud NPK artikli 269 lõike 3 tingimustel.

69 Vt kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 44), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 65). Euroopa Kohtu hinnangul on õiguse andmine eraldi kaebuse esitamiseks Euroopa vahistamismääruse tegemise otsuse peale, mille on teinud muu õigusasutus kui kohus, kõigest üks võimalus selleks, et tõhusalt tagada kohtulik kaitse tasemel, mida nõuab raamotsus 2002/584.

lahendamisel, ega ka asjaolu, et see kontroll toimub pärast kahtlustatava üleandmist[70]. Selleks, et tõhusa kohtuliku kaitse nõue oleks täidetud, võib kohtulik kontroll Euroopa vahistamismääruse tegemise üle minu meelest toimuda selle kui põhivaidluse seisukohast ühe asjasse puutuva asjaolu kontrollimisena menetluses, mille peamiseks esemeks see ei ole. See on käesoleval juhul kooskõlas tulemusega, mida soovib saavutada eelotsusetaotluse esitanud kohus, milleks on hinnata Euroopa vahistamismääruse tegemise menetluse nõuetekohasust seoses sellega, et MM on talle esitanud taotluse enda vahi alt vabastamiseks.

118. Oluline on siiski rõhutada, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole sugugi sama kindel nagu Bulgaaria valitsus selles, et tal on Bulgaaria menetlusõiguse kohaselt võimalik sellist kontrolli teostada. See kohus leiab nimelt, et kuna Bulgaaria õiguses on ette nähtud, et prokuröri otsuse peale teha Euroopa vahistamismäärus on õigus kaevata üksnes kõrgemalseisvale prokuratuuriorganile, mitte kohtule, ei saa ta asuda seisukohale, et tal on prokuröri sellise otsuse õiguspärasuse üle otsustamise pädevus.

119. Juhin tähelepanu sellele, et Euroopa Kohus on pannud vahistamismääruse teinud liikmesriigile kohustuse saavutada selge tulemus, leides, et „[k]ui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigus annab Euroopa vahistamismääruse tegemise pädevuse asutusele, mis küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, kuid ei ole ise kohus, peab vahistamismääruse tegemise otsuse peale ning eelkõige sellise otsuse proportsionaalsuse kontrollimiseks saama selles liikmesriigis esitada kohtule kaebuse, mis vastab täielikult tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele“[71]. Sellise kaebeõiguse eesmärk on „tagada, et kõnealuse otsuse ja Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste, eelkõige selle proportsionaalsuse kohtulikul kontrollimisel järgitakse tõhusa kohtuliku kaitsega seotud nõudeid“[72]. Euroopa Kohtu hinnangul tuleb liikmesriikidel „tagada, et nende õiguskordades oleks […] tõhusalt tagatud kohtulik kaitse tasemel, mida nõuab raamotsus 2002/584, nagu seda on tõlgendatud Euroopa Kohtu praktikas“[73].

120. Nagu Euroopa Kohus oma 30. mai 2013. aasta kohtuotsuses F[74] märkis, „kohaldatakse raamotsusega ette nähtud kogu liikmesriikidevahelisele üleandmismenetlusele vastavalt raamotsusele [2002/584] kohtulikku kontrolli“[75]. Euroopa Kohtu hinnangul järeldub sellest, et „raamotsuse sätted näevad juba ise ette harta artikli 47 nõuetele vastava menetluse, sõltumata liikmesriikide valitud üksikasjalikest eeskirjadest [kõnealuse] raamotsuse kohaldamiseks“[76].

121. Kuigi raamotsuses 2002/584 seda sõnaselgelt mainitud ei ole, tuleneb selle raamotsusega loodud süsteemist kooskõlas harta artikli 47 nõuetega niisiis vahistamismääruse teinud liikmesriigi kohustus näha ette üks või mitu tõhusat õiguskaitsevahendit selleks, et võimaldada Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste kohtulikku kontrollimist, kui selle vahistamismääruse on teinud asutus, mis küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, ent ei ole ise kohus.

70 Vt kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punktid 52 ja 53) ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punktid 70 ja 71).

71 Vt eelkõige kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 41 ja seal viidatud kohtupraktika), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika).

72 Vt kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 42). Vt ka kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 63).

73 Vt kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 43), ning kohtuotsus Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (punkt 64).

74 C-168/13 PPU, EU:C:2013:358.

75 Vt 30. mai 2013. aasta kohtuotsus F (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punkt 46). Vt ka 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

76 Vt 30. mai 2013. aasta kohtuotsus F (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punkt 47).

122. Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste sellise kohtuliku kontrolli võimaluse olemasolu vahistamismääruse teinud liikmesriigis on liikmesriikidevahelise usalduse ja vastastikuse tunnustamise säilimise vältimatuks tingimuseks. Juhin tähelepanu, et Euroopa Kohus on leidnud, et „[l]iikmesriikidevaheline suur usaldus, millel põhineb Euroopa vahistamismääruse toimimine, rajaneb […] eeldusel, et teiste liikmesriikide kriminaalkohtud, kes pärast Euroopa vahistamismääruse täitmist peavad läbi viima kriminaalmenetluse kohtu alla andmiseks või vabaduskaotusliku karistuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks ning sisulise kriminaalmenetluse, vastavad tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele“ [77], mis eeldab kohtuliku kontrolli võimaluse olemasolu.

123. Euroopa Kohtu sõnastatud põhimõttest, et otsuse üle, millega prokurör otsustab teha Euroopa vahistamismääruse, peab olema võimalik vahistamismääruse teinud liikmesriigis teostada kohtulikku kontrolli, mis vastab kõigile tõhusa kohtuliku kaitse nõuetele, tuleneb, et selles liikmesriigis peab olema võimalik kasutada selleks ühte või mitu tõhusat õiguskaitsevahendit.

124. Märgin veel, et Euroopa Kohtu seisukoht, et Euroopa vahistamismääruse nõuetekohasuse eest vastutab esmajärjekorras vahistamismääruse teinud liikmesriik [78], jääks praktilise rakenduseta, kui liidu õigusest ei tuleneks nõuet, et selline kontroll saaks tõhusalt toimuda nimetatud liikmesriigis, ilma et oleks oluline, kas see toimub enne tagaotsitava üleandmist, selle raames või pärast seda. Niisiis ei mõjuta vahistamismäärust täitva õigusasutuse otsus asjasse puutuva isiku võimalust pärast üleandmist kasutada vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguskorras ette nähtud õiguskaitsevahendeid, mis võimaldavad tal vaidlustada tema üleandmise aluseks olnud Euroopa vahistamismääruse kehtivust [79].

125. Lisaks sellele on liikmesriikidel neile raamotsuse 2002/584 rakendamisel jäetud menetlusautonoomiast tulenevalt – kuigi raamotsuses seda ei mainita – kaalutlusõigus Euroopa vahistamismääruse tegemise otsuse kohtuliku kontrolli konkreetse korra kehtestamisel [80]. Sellise korra kehtestamisel peavad liikmesriigid siiski hoolitsema selle eest, et see ei takistaks raamotsuse 2002/584 kohaldamist [81].

126. Saavutamaks tulemust, mis seisneb selles, et põhikohtuasjas käsitletava Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste üle on võimalik teostada kohtulikku kontrolli, peaks eelotsusetaotluse esitanud kohus minu meelest tõlgendama oma liikmesriigi menetlusõigust ja otsima sealt pädevusnormi, mis võimaldaks tal tema menetluses oleva kohtuasja raames selle seisukohast ühe asjasse puutuva asjaoluna kontrollida ka selle vahistamismääruse tegemise menetluse nõuetekohasust [82]. Selles valguses võimaldaks eelotsusetaotluse esitanud kohtul lasuv kooskõlalise tõlgendamise kohustus kõrvaldada takistused, mis liikmesriikide menetlusautonoomia tõttu üleantava isiku tõhusa kohtuliku kaitse nõude täitmist takistada võivad.

127. Juhul, kui liikmesriigi menetlusõiguse tõlgendamisest nii, et see soosiks põhikohtuasjas käsitletava Euroopa vahistamismääruse tegemise menetluse kui ühe põhivaidluse seisukohast asjasse puutuva asjaolu kohtulikku kontrollimist, ei piisa, või kui selline tõlgendamine ei ole võimalik, sest see oleks liikmesriigi õigusnormidega vastuolus, siis leian, et eelotsusetaotluse esitanud kohtu jaoks saaks selliseks pädevusnomiks olla harta artikkel 47.

77 Vt 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus Minister for Justice and Equality (kohtusüsteemi puudused) (C-216/18 PPU, EU:C:2018:586, punkt 58).

78 Vt eelkõige 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 66 ja seal viidatud kohtupraktika). Vt ka 23. jaanuari 2018. aasta kohtuotsus Piotrowski (C-367/16, EU:C:2018:27, punkt 50).

79 Vt analoogia alusel 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika), mis puudutab Euroopa vahistamismäärust, mis on tehtud vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks.

80 Vt selle kohta 30. mai 2013. aasta kohtuotsus F (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punkt 52).

81 Vt selle kohta 30. mai 2013. aasta kohtuotsus F (C-168/13 PPU, EU:C:2013:358, punkt 53).

82 Vt samas tähenduses kohtujurist Campos Sánchez-Bordona ettepanek liidetud kohtuasjades Parquet général du Grand-Duché de Luxembourg ja Openbaar Ministerie (Lyoni prokurör ja Toursi prokurör) (C-566/19 PPU ja C-626/19 PPU, EU:C:2019:1012, punkt 97).

128. Euroopa Kohtu praktikast nähtub nimelt, et „liidu õiguse esimuse põhimõttest tuleneb, et juhul, kui riigisiseseid õigusnorme ei ole võimalik tõlgendada kooskõlas liidu õiguse nõuetega, peab iga riigisisene kohus oma pädevuse piires jätma liikmesriigi organina tema menetluses olevas kohtuvaidluses kohaldamata iga riigisisese õigusnormi, mis on vastuolus vahetut õigusmõju omava liidu õigusnormiga“ [83].

129. Euroopa Kohtu praktikast tuleneb aga, et „harta artikkel 47 on iseenesest piisav ega vaja täpsustamist liidu või riigisisestes õigusnormides, selleks et anda üksikisikutele õigus, millele saab sellisena tugineda“ [84].

130. Lisaks sellele, „kuigi seda valdkonda reguleerivate liidu õigusnormide puudumisel tuleb iga liikmesriigi siseses õiguskorras määrata pädevad kohtud ja kehtestada menetlusnormid nende kohtuasjade läbivaatamiseks, mille eesmärk on tagada liidu õiguskorrast tulenevate individuaalsete õiguste kaitse, on liikmesriigid siiski kohustatud igal üksikjuhtumil tagama, et järgitakse harta artikliga 47 tagatud õigust tõhusale kohtulikule kaitsele“ [85].

131. Samuti on Euroopa Kohus leidnud, et „kuigi liidu õigus põhimõtteliselt ei kohusta liikmesriike kehtestama oma kohtutes õigussubjektidele liidu õigusest tulenevate õiguste kaitsmiseks muid õiguskaitsevahendeid kui need, mis on sätestatud riigisiseses õiguses […], on see siiski teisiti juhul, kui vastava liikmesriigi õiguskorra ülesehitusest nähtub, et ei ole ühtegi õiguskaitsevahendit, mis võimaldaks kas või täiendava taotluse põhjal tagada õigussubjektidele liidu õigusest tulenevad õigused, või kui õigussubjektide ainus võimalus kohtusse pöördumiseks oleks õigusrikkumise toimepanek“ [86].

132. Sellest järeldub, et kui eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et tema liikmesriigi menetlusõigus ei võimalda tal isegi tõlgendamise korral tema menetluses oleva kohtuasja lahendamise seisukohast asjasse puutuva asjaoluna hinnata ka prokuröri poolt tehtud Euroopa vahistamismääruse tegemise menetluse nõuetekohasust, leiaks ta sellise kontrolli teostamise pädevuse minu arvates harta artiklist 47 [87].

133. Seetõttu, kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi menetlusõiguses ei ole ette nähtud võimalust pöörduda sellise Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimuste ja eelkõige selle proportsionaalsuse kontrollimiseks kohtu poole ei enne üleandmist, selle raames ega pärast seda [88], peab kohus, kes peab tegema otsuse mõnes tagaotsitava üleandmisele järgnevas kriminaalmenetluse etapis, saama selle otsuse tegemise seisukohast asjasse puutuva asjaoluna kontrollida ka selle vahistamismääruse tegemise tingimusi.

134. Seega on eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes lahendab NPK artikli 270 alusel esitatud vahi alt vabastamise taotlust, harta artikli 47 kohaselt pädev kontrollima tagaotsitava kinnipidamist ja sellesse kohtusse toimetamist võimaldanud Euroopa vahistamismääruse tegemise tingimusi ning sellele järgnenud otsust kohaldada tõkendina vahistamist.

83 Vt eelkõige 14. mai 2020. aasta kohtuotsus Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punkt 139 ja seal viidatud kohtupraktika).

84 Vt eelkõige 14. mai 2020. aasta kohtuotsus Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punkt 140 ja seal viidatud kohtupraktika).

85 Vt eelkõige 14. mai 2020. aasta kohtuotsus Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punkt 142 ja seal viidatud kohtupraktika).

86 Vt eelkõige 14. mai 2020. aasta kohtuotsus Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punkt 143 ja seal viidatud kohtupraktika).

87 Vt analoogia alusel 14. mai 2020. aasta kohtuotsus Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, punkt 146 ja seal viidatud kohtupraktika).

88 Vt seevastu 12. detsembri 2019. aasta kohtuotsus Openbaar Ministerie (Rootsi prokuratuur) (punkt 52).

135. Seega teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata eelotsusetaotluse esitanud kohtule, et kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktides puuduvad sätted, milles on ette nähtud võimalus pöörduda kohtu poole kontrollimaks, millistel tingimustel on tehtud Euroopa vahistamismäärus, mille on teinud asutus, kes küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, ent ei ole ise kohus, tuleb liidu õiguse esimuslikkuse põhimõtet ning harta artikliga 47 tagatud õigust tõhusale kohtulikule kaitsele tõlgendada nii, et neist tulenevalt peab liikmesriigi kohus, kellele on esitatud kaebus, milles vaidlustatakse sellise isiku vahistuse jätkamise õiguspärasus, kes on üle antud vastavalt Euroopa vahistamismäärusele, mis on tehtud liikmesriigi otsuse alusel, mida ei saa käsitada „[riigisisese] vahistamismääruse või mis tahes muu sama mõjuga täidetava kohtuotsusena“ raamotsuse 2002/584 artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses, ning kus on esitatud Euroopa vahistamismääruse kehtivust puudutav väide, tunnistama end pädevaks selle kehtivuse kontrollimiseks.

D. Euroopa vahistamismääruse kehtetuse tagajärjed kahtlustatava vahistusele

136. Kolmanda eelotsuse küsimusega küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus Euroopa Kohtult, milliseid järelmeid peaks ta tõdemusest, et põhikohtuasjas käsitletav Euroopa vahistamismäärus on kehtetu, tegema tema menetluses olevas kohtuasjas, mis puudutab MMi vahistust.

137. Viidates analoogia alusel Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. märtsi 2016. aasta määruse (EL) 2016/343, millega tugevdatakse süütuse presumptsiooni teatavaid aspekte ja õigust viibida kriminaalmenetluses kohtulikul arutelul[89] põhjendusele 44, küsib eelotsusetaotluse esitanud kohus konkreetselt, kas see, kui leiab tuvastamist, et Euroopa vahistamismäärus on kehtetu, peaks kaasa tooma selle, et MM asetatakse olukorda, milles ta oleks olnud, kui liidu õiguse rikkumist ei oleks aset leidnud, mis käesoleval juhul tähendaks tema vahi alt vabastamist.

138. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib seejuures, et kõik liikmesriigi õiguses MMi suhtes tõkendina vahistamise kohaldamise tingimused olid ja on jätkuvalt täidetud.

139. Eelotsusetaotluse esitanud kohus märgib, et puhtalt menetluslikust seisukohast oli MMi vahistamist puudutav otsus võimalik teha üksnes seetõttu, et ta ilmus isiklikult eelotsusetaotluse esitanud kohtusse, ent tema sinna ilmumine oli kehtetu Euroopa vahistamismääruse tagajärg. See kohus leiab, et kui viimati nimetatut ei oleks tehtud, ei oleks MMi Hispaanias kinni peetud, teda ei oleks Bulgaaria õigusasutustele üle antud ning seega ei oleks eelotsusetaotluse esitanud kohus saanud tema suhtes tõkendina vahistamist kohaldada.

140. Selle lähenemisviisi valimisel tuleks kõnealuse kohtu hinnangul asuda seisukohale, et MMi vahistamisel rikuti oluliselt menetlusnorme, kuna Euroopa vahistamismääruse oli teinud selleks mittepädev organ (kuna tagatud ei olnud vajalik kohtu osalemine) otsuse alusel, mis ei olnud riigisisene vahistamismäärus. Seetõttu peaks eelotsusetaotluse esitanud kohus võtma seisukoha, et sellele järgnenud MMi vahistamine, mis toimus pärast Euroopa vahistamismääruse täitmist, on õigusvastane. Sel juhul tuleks MM vabastada[90].

141. Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab niisiis, et ta peaks puudusi, mille ta Euroopa vahistamismääruses tuvastas, arvesse võtma, ning kui ta asub seisukohale, et tegemist on oluliste puudustega, peaks ta saama sellel menetluslikul põhjusel MMi vahi alt vabastada.

89 ELT 2016, L 65, lk 1. Selle direktiivi põhjenduses 44 on märgitud, et „[l]iidu õiguse tõhususe põhimõte näeb ette, et liikmesriigid kehtestavad asjakohased ja tõhusad õiguskaitsevahendid juhuks, kui rikutakse mõnda õigust, mis on üksikisikule tagatud liidu õigusega. Tõhusa õiguskaitsevahendiga, mis on kättesaadav iga käesolevas direktiivis sätestatud õiguse rikkumise korral, peaks olema võimalik taastada kahtlustatavate või süüdistatavate olukord võimalikult suures ulatuses sellisena, nagu see oleks olnud, kui rikkumist ei oleks toimunud, et kaitsta õigust õiglasele kohtulikule arutamisele ja õigust kaitsele“.

90 Eelotsusetaotluse esitanud kohus toob paralleeli kohtuasjaga, milles tehti 17. jaanuari 2019. aasta kohtuotsus Dzivev jt (C-310/16, EU:C:2019:30), kuivõrd see kohtuasi puudutas tema hinnangul sellise otsuse tagajärgi, mille tegemisel oli asutus oma pädevust ületanud (vastava loa andmise pädevuse kaotanud kohtuasutuse poolt antud loa alusel toimunud telefonikõnede pealtkuulamise tulemusena saadud tõendite kasutamine).

142. Juhin siinkohal tähelepanu sellele, et tõkendina kohaldati MMi suhtes vahistamist otsusega, mille eelotsusetaotluse esitanud kohus tegi 29. juulil 2020 lähtudes prokuröri eelmisel päeval esitatud sellekohasest taotlusest.

143. Apellatsiooniastme kohus jättis selle vahistamisotsuse muutmata.

144. Praegu on eelotsusetaotluse esitanud kohtule esitatud uus taotlus MMi vahistuse õiguspärasuse kontrollimiseks. Käesolev eelotsusetaotlus on niisiis esitatud NPK artikli 270 alusel toimuvas menetluses, mida alustas MMi vahi alt vabastamise eesmärgil tema kaitsja.

145. Kõigepealt on minu meelest oluline rõhutada, et kahtlustatava või süüdistatava suhtes tõkendina vahistamise kohaldamise lubatavuse tingimused ei ole liidu õigusega selle praegusel kujul ühtlustatud [91]. Vahistamise kohaldamiseks pädev kohus saab seega üksnes liikmesriigi õiguses ette nähtud tingimustel otsustada seda tõkendit kohaldada ning vajaduse korral, kui ta leiab, et need tingimused ei ole enam täidetud, selle tõkendi kohaldamise lõpetada.

146. Sellegipoolest ei lähe ma nii kaugele, nagu komisjon näib soovitavat, ega leia, et eelotsusetaotluse esitanud kohtus toimuv menetlus tervikuna jääks liidu õiguse kohaldamisalast väja ning et harta artikli 51 lõike 1 kohaselt ei oleks harta selle suhtes kohaldatav. Nimelt, kuna – nagu ma eespool märkisin – põhikohtuasjas käsitletavas menetluses tuleb Euroopa vahistamismääruse kehtivuse kohtulik kontroll teostada MMi vahi alla jätmise või vabastamise küsimuse läbivaatamisel, kuuluvad raamotsus 2002/584 ja harta artikkel 47 jätkuvalt kohaldamisele. Kuna selle raamotsusega loodud süsteem rajaneb – nagu eespool esitatud arutluskäigust nähtub – sellel, et on tagatud Euroopa vahistamismääruse kohtulik kontroll, siis kujutab selle kontrolli teostamine jätkuvalt liidu õiguse rakendamist vastavalt harta artikli 51 lõikele 1, ning seda sõltumata sellest, millises kriminaalmenetluse etapis see toimub.

147. Nüüd, kui see täpsustus on tehtud, leian, et lähtudes Euroopa vahistamismääruse kui kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö instrumendi olemuslikest piiridest, ei pane ei raamotsus 2002/584 ega harta artikkel 47 eelotsusetaotluse esitanud kohtule kohustust vabastada isikut, kelle suhtes on tõkendina kohaldatud vahistamist, kui ta tuvastab, et Euroopa vahistamismäärus, mille alusel see isik üle anti, on kehtetu.

148. Selle raamotsuse artikli 1 lõike 1 kohaselt on „Euroopa vahistamismääruse mehhanismi eesmärk võimaldada tagaotsitav vahi alla võtta ja üle anda, et – raamotsuse eesmärki silmas pidades – süütegu ei jääks karistamata ja sellisele isikule saaks esitada süüdistuse ja talle määratud vabadusekaotusliku karistuse saaks täide viia“ [92]. Sellest järeldub, et kui tagaotsitav on vahistatud ja seejärel vahistamismääruse teinud liikmesriigile üle antud, on Euroopa vahistamismääruse õigusmõju põhimõtteliselt ammendunud, välja arvatud raamotsuse 2002/584 3. peatükis sõnaselgelt sätestatud üleandmise tagajärgede osas [93].

149. Neid Euroopa vahistamismääruse olemuslikke piire silmas pidades tuleb rõhutada, et viimati nimetatu ei ole selle isiku vahi all pidamise aluseks vahistamismääruse teinud liikmesriigis.

91 Näitena direktiivi 2016/343 kohaldatavuse piiride kohta seoses vahistamisega, samuti selles osas harta artiklite 6 ja 47 kohaldatavuse kohta vt 28. novembri 2019. aasta kohtuotsus Spetsializirana prokuratura (C-653/19 PPU, EU:C:2019:1024). Vt ka kohtujurist Pitruzzella ettepanek kohtuasjas Spetsializirana prokuratura (C-653/19 PPU, EU:C:2019:983, punkt 15 jj).

92 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 39). Kohtujuristi kursiiv.

93 Vt selle kohta kohtujurist Sharpstoni ettepanek kohtuasjas IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:890, punktid 81 ja 82). Viimane kirjeldab raamotsusega 2002/584 hõlmatud menetlust „ringina“, „mis algab Euroopa vahistamismääruse tegemisest [ning mis saab] täis Euroopa vahistamismääruse täitmisega, mis toimub üleandmise teel“ (punkt 83). Ta järeldab selles, et „selle menetluse tagajärjed [ei saa] minna kaugemale [nimetatud] raamotsuse kohaldamisalast ja eesmärgist, milleks on tagaotsitava üleandmine. Need mõned selle menetluse tagajärjed, mis jätkuvad pärast üleandmist, on selgelt määratletud raamotsuse 3. peatükis“ (punkt 84).

150. Seda olukorda tuleb eristada olukorrast vahistamismäärust täitvas liikmesriigis. Kuigi raamotsuse 2002/584 artikli 12 kohaselt tuleb Euroopa vahistamismääruse alusel vahistamismäärust täitvas liikmesriigis vahistatud isiku vahi alla jätmine otsustada vastavalt selle liikmesriigi õigusele, on see vahistamismäärus vajalik isiku vahi alla jätmise eeldusena. See tähendab, et kui vahistamismäärust täitev õigusasutus otsustab Euroopa vahistamismääruse täitmisest keelduda, kaotab otsus, millega jäeti isik tema üleandmist oodates vahi alla, oma õigusliku aluse.

151. Pärast seda, kui tagaotsitav on vahistamismääruse teinud liikmesriigile üle antud, saab isiku vahi all pidamise õiguslikuks aluseks olla üksnes selle liikmesriigi kohtuasutuse tehtud riigisisene otsus [94]. Pärast üleandmist saab niisiis selles liikmesriigis kahtlustatavat või süüdistatavat kinni pidada üksnes riigisisese vahistamisotsuse alusel, milleks võib sõltuvalt liikmesriigi õiguse eripärast olla riigisisene vahistamismäärus, millele järgneb vastaval juhul selle isiku suhtes tõkendina vahistamise kohaldamise kohta tehtav kohtuotsus, kui liikmesriigi õiguses selleks sätestatud tingimused on täidetud. Sellest järeldub, et kriminaalmenetluses isiku vahi all pidamine vahistamismääruse teinud liikmesriigis ei tugine Euroopa vahistamismääruse tegemisele, vaid lähtub nõuetekohaselt tehtud riigisisesest vahistamisotsusest.

152. Liikmesriigi pädeval kohtul tuleb iga kord kontrollida, kas kahtlustatava suhtes on tehtud vabaduse võtmist puudutav riigisisene otsus ning kas see on tehtud kooskõlas vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusega.

153. Konkreetselt selle, kuidas võib kehtiva riigisisese vahistamismääruse puudumine mõjutada otsust, kas kahtlustatava või süüdistatava suhtes tõkendina vahistamist kohaldada ja hiljem see tõkend muutmata jätta või mitte, saab kindlaks määrata vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigus [95].

154. Tuleb siiski täpsustada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb liikmesriikidel oma kriminaalõiguse alast pädevust teostada liidu õigust järgides [96].

155. Seega tuleb liikmesriigi kohtul teha kõik, et kaitsta nii palju kui võimalik raamotsusega 2002/584 loodud üleandmise süsteemi tõhusust. Seetõttu peaks asjaomase isiku vabastamise korral kaasnema sellega või järgnema sellele meetmed, et vältida selle isiku uut põgenemist. Selliste meetmete puudumine võiks selle raamotsusega loodud üleandmise süsteemi tõhustust vähendada ning takistada selle tõttu raamotsuse eesmärkide saavutamist [97], mille hulgas on võitlus karistamatusega [98]. Kriminaalasjades tehtava õigusalase koostöö tõhusus ja vastastikune usaldus liikmesriikide vahel kaotaksid palju, kui sellise üleandmismenetluse nagu see, mis käesolevas asjas läbi viidi, tulemus ära nullida, mis tooks kaasa üle antud isiku põgenemise ja tingiks vajaduse uue Euroopa vahistamismääruse tegemise järele.

94 Selles osas annab kasulikke juhiseid 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviivmine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 56), kuigi tuleb täpsustada, et esiteks puudutab see vabadusekaotuse või vabadust piirava julgeolekumeetme täitmiseks tehtud Euroopa vahistamismäärust ning teiseks, et see seondub olukorraga, mille puhul ei mõjutanud vahistamismääruse õiguspärasust see, et lisakaristus oli seal mainimata jäetud. Nimelt vastates argumendile, et sisuliselt on vahistamismäärust täitva õigusasutuse otsus käsitatav isikult vabaduse võtmise alusena vahistamismääruse teinud liikmesriigis, mille tagajärjel ei saaks asuda täide viima karistust, mida ei ole vahistamismäärust täitva õigusasutuse otsuses käsitletud ning millega seoses ei ole üleandmiseks luba antud, leidis Euroopa Kohus, et „vahistamismäärust täitva õigusasutuse otsuse eesmärk ei ole nimelt käesoleval juhul anda nõusolekut vabadusekaotusliku karistuse täideviimiseks vahistamismääruse teinud liikmesriigis. […] [S]ee otsus [*piirdub*] *asjasse puutuva isiku üleandmise lubamisega* vastavalt raamotsuse 2002/584 sätetele, et toimepandud süütegu ei jääks karistuseta. *Vabadusekaotusliku karistuse täideviimise alus on vahistamismääruse teinud liikmesriigis tehtud täidetav kohtuotsus*, mille mainimist raamotsuse artikli 8 lõike 1 punkt c nõuab“ (punkt 56, kohtujuristi kursiiv).

95 Juhin seejuures tähelepanu sellele, et prokurör ei olnud MMi suhtes teinud määrust NPK artikli 64 lõike 2 alusel, samas näib selline määrus olevat tavaline viis Bulgaarias kahtlustatava või süüdistatava suhtes riigisisese vahistamismääruse tegemiseks.

96 Vt selle kohta eelkõige 24. novembri 1998. aasta kohtuotsus Bickel ja Franz (C-274/96, EU:C:1998:563, punkt 17). Vt ka 2. aprilli 2020. aasta kohtuotsus Ruska Federacija (C-897/19 PPU, EU:C:2020:262, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

97 Vt analoogia alusel 16. juuli 2015. aasta kohtuotsus Lanigan (C-237/15 PPU, EU:C:2015:474, punkt 50) seoses raamotsuse 2002/584 artiklis 17 kehtestatud tähtaegade möödumisega.

98 Vt eelkõige 6. detsembri 2018. aasta kohtuotsus IK (lisakaristuse täideviimine) (C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, punkt 39).

156. Täpsustan viimaks, et eelnev analüüs ei mõjuta kuidagi seda, et isik, kelle suhtes on tehtud kehtetu Euroopa vahistamismäärus, võib vahistamismääruse teinud liikmesriigi õiguse kohaselt esitada selleks pädevale liikmesriigi kohtule kahju hüvitamise nõue.

157. Järeldan kõigist nende kaalutlustest lähtudes, et raamotsust 2002/584 ja harta artiklit 47 tuleb tõlgendada nii, et neist ei tulene, et selle tagajärjel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et Euroopa vahistamismäärus oli tehtud õigusvastaselt, kuna see ei rajanenud „[riigisisesel] vahistamismäärusel või mis tahes muul sama mõjuga täidetaval kohtuotsusel“ nimetatud raamotsuse artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses, tuleks isik, kes on vahistatud pärast seda, kui vahistamismäärust täitev liikmesriik ta vahistamismääruse teinud liikmesriigile üle andis, vabastada.

158. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab vastavalt oma liikmesriigi õigusele otsustama, millised tagajärjed võivad Euroopa vahistamismääruse õiguslikuks aluseks oleva riigisisese otsuse puudumisel olla otsusele jätkata või mitte jätkata kahtlustatava vahi all pidadamist, hoolitsedes selle eest, et see ei kahjustaks raamotsusega 2002/584 loodud üleandmise süsteemi tõhusust.

V. Ettepanek

159. Kõiki eeltoodud kaalutlusi silmas pidades teen Euroopa Kohtule ettepaneku vastata Spetsializiran nakazatelen sadi (kriminaalasjade erikohus, Bulgaaria) esitatud eelotsuse küsimustele järgmiselt:

1. Nõukogu 13. juuni 2002. aasta raamotsuse 2002/584/JSK Euroopa vahistamismääruse ja liikmesriikidevahelise üleandmiskorra kohta, mida on muudetud nõukogu 26. veebruari 2009. aasta raamotsusega 2009/299/JSK, artikli 8 lõike 1 punkti c tuleb tõlgendada nii, et Euroopa vahistamismäärust tuleb pidada kehtetuks, kui selle aluseks ei ole „[riigisisest] vahistamismäärust või mis tahes muud sama mõjuga täidetavat kohtuotsust“ selle sätte tähenduses. See mõiste hõlmab kohtuasutuse poolt tehtud riigisiseseid otsuseid, mis on suunatud kahtlustatava või süüdistatava tagaotsimisele ja kinni pidamisele, eesmärgiga toimetada ta kriminaalmenetluse toimingute tegemiseks kohtusse. Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab kontrollima, kas sellisel isiku kahtlustatavaks tunnistamist puudutaval riigisisesel otsusel nagu see, millel põhikohtuasjas käsitletav Euroopa vahistamismäärus rajanes, on selline õiguslik tähendus.

2. Kui vahistamismääruse teinud liikmesriigi õigusaktides puuduvad sätted, milles on ette nähtud võimalus pöörduda kohtu poole kontrollimaks, millistel tingimustel on tehtud Euroopa vahistamismäärus, mille on teinud asutus, kes küll osaleb selle liikmesriigi õigusemõistmises, ent ei ole ise kohus, tuleb liidu õiguse esimuse põhimõtet ning Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 tagatud õigust tõhusale kohtulikule kaitsele tõlgendada nii, et neist tulenevalt peab liikmesriigi kohus, kellele on esitatud kaebus, milles vaidlustatakse sellise isiku vahistuse jätkamise õiguspärasus, kes on üle antud vastavalt Euroopa vahistamismäärusele, mis on tehtud liikmesriigi otsuse alusel, mida ei saa käsitada „[riigisisese] vahistamismääruse või mis tahes muu sama mõjuga täidetava kohtuotsusena“ raamotsuse 2002/584, mida on muudetud raamotsusega 2009/299, artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses, ning kus on esitatud Euroopa vahistamismääruse kehtetust puudutav väide, tunnistama end pädevaks selle kehtivuse kontrolli teostamiseks.

3. Raamotsust 2002/584, mida on muudetud raamotsusega 2009/299, ja põhiõiguste harta artiklit 47 tuleb tõlgendada nii, et neist ei tulene, et selle tagajärjel, et eelotsusetaotluse esitanud kohus tuvastab, et Euroopa vahistamismäärus oli tehtud õigusvastaselt, kuna see ei rajanenud „[liikmesriigi] vahistamismäärusel või mis tahes muul sama mõjuga täidetaval kohtuotsusel“ nimetatud raamotsuse (muudetud redaktsioonis) artikli 8 lõike 1 punkti c tähenduses, tuleks isik, kes on vahistatud pärast seda, kui vahistamismäärust täitev liikmesriik ta vahistamismääruse teinud liikmesriigile üle andis, vabastada.

Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab vastavalt oma liikmesriigi õigusele otsustama, millised tagajärjed võivad Euroopa vahistamismääruse õiguslikuks aluseks oleva riigisisese otsuse puudumisel olla otsusele jätkata või mitte jätkata kahtlustatava vahi all pidadamist, hoolitsedes selle eest, et see ei kahjustaks nimetatud raamotsusega (selle muudetud redaktsioonis) loodud üleandmise süsteemi tõhusust.